

Skoll**L**edaren

SVERIGES SKOLLEDARFÖRBUNDS TIDNING

NR 3 MAJ 2022

TIMRÅ

**SKOLA STÄLLER
UPP FÖR UKRAINA**

ÖSTRA GÖINGE

**NU SKA ALLA
KUNSKAPS-
LUCKOR BORT**

SAMMANSLAGNING

**"SKOLLEDARNA
BLIR STARKARE
I ETT FÖRBUND"**

**"Om det
finns
konkurrens
finns det
misstro"**

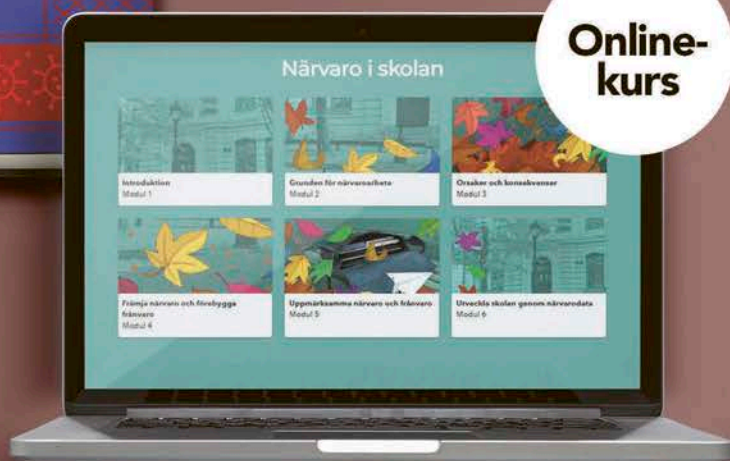
MINISTERNS BÖN OM MER TILLIT

Kompetensutveckling inom elevhälsa

Nyhet!

Online-kurs

Läs mer på nok.se

POLITIK. Att inte lyfta fram skolan i vårändringsbudgeten är upprörande, skriver **Matz Nilsson**, som vill att alla partiledare och skolpolitiker kommer överens om viktiga skolreformer – nu.

Statlig finansiering ger en mer likvärdig skola

De senaste åren har världen varit utsatt för ett livsavgörande hot genom pandemin. Nu hotas vårt närområde genom Rysslands fruktansvärda angreppskrig mot ett demokratiskt land i Europa, Ukraina.

I vårt eget land lever många människor i ständig oro över ökad gängkriminalitet och vandalisering i sina bostadsområden. Nu krävs en nationell samling för trygghet och en gemensam vilja att motverka de mörka krafter och tendenser som vill operera utanför vårt demokratiska samhälle.

De som nu måste ta ledartröjan för stabilitet och trygghet är våra folkvalda politiker i riksdag och regering. Den politik som förs måste vara långsiktig, vinna samsyn och hålla över mandatperioder.

Välfärdsstatens bärande hörnpelare som skola, vård, rättsväsende, försvar och social trygghet måste stöttas av politiker som vill verka för allas vårt bästa. Det är inte minst viktigt nu.

DÄRFÖR ÄR DET mycket anmärkningsvärt att dagens utbildningspolitik inte präglas av en större enhällighet.

Regeringen lägger fram propositioner till riksdagen som den själv, och vi alla andra också, vet med sig att de inte kommer att gå igenom.

■ **Och när regeringen nu presenterar sin vårändringsbudget utan att ens nämna skolan och dess betydelse för vårt land är det mycket märkligt.**

Att inte lyfta fram skolan är upprörande. Vårt skolsystem är splittrat genom en ökad marknadsstyrning och bristande kapacitet hos landets kommuner. Det leder till minskad likvärdighet. En tendens som vi tyvärr bevittnat de senaste årtionden.

Skolan är en av de viktigaste pelarna för att stärka såväl individens möjligheter till utveckling, utbildning och egen försörjning, som för samhället i stort för att bryta segregation, utanförskap och nyrekrytering till kriminella gäng.

Landets skolledare har länge varnat för de konsekvenser det innebär att alla elever inte garanteras de resurser som krävs för att få klara av sin skola framgångsrikt. Ekonomin tvingar rektorer till hårda prioriteringar som inte sällan strider mot deras professionella bedömningar.

Flera av Sveriges Skolledarförbunds undersökningar visar att skolans utveckling går åt fel håll. I vår senaste svarade 64 procent av rektorerna att de tvingas till nedskärningar som de bedömer påverkar elevernas målpåfyllelse på ett uppenbart negativt sätt.

DET ÄR EN verklighet som inte går att bortse från.

Framför allt när närmare 17 000 elever varje år inte blir behöriga till gymnasiet och att 30 000 elever årligen lämnar gymnasiet utan en examen.

Vi är överens – skolledare, lärare och företrädare för eleverna – att den nuvarande skolpolitiken och styrningen av den svenska skolan inte ger skolledare och lärare de förutsättningar som krävs för uppdraget.

Det gynnar inte heller elevernas självklara rätt till en likvärdig utbildning oavsett var i landet den anordnas. 290 kommuner och ett stort antal fristående huvudmän på den rådande skolmarknaden kommer tyvärr inte kunna lösa de stora utmaningar skolan står inför.

Därför är det min stilla vädjan till landets skolpolitiker och våra partiledare att i kommande valrörelse snabbt komma överens om en statlig finansiering för en mera likvärdig skola och att andra viktiga skolreformerna förankras och vinner majoritet i riksdagen.

Se till att vi kan behålla vår stolthet i att få arbeta med en av samhällets viktigaste hörnpelare.

MATZ NILSSON

Förbundsordförande

Innehåll #3/2022

4 Nyheter 12 Nordiska Skolledarkongressen 14 Porträttet Lena Willman 17 Reportage Sammanslagning av fackförbund 23 Digitalisering 26 Forskning Ami Cooper: Demokrati i skolan – styre eller styrning 30 Debatt 33 Krönika David Haas 35 Böcker 41 På din sida Maria Andrén Bergström 42 Rast 43 Sista ordet Kerstin Weyler

”Vi måste få bort marknadsskolan”

Tillit – det är ett nyckelord för skolminister Lina Axelsson Kihlblom. Den måste öka i styrkedjan och den tar stryk när skolor börjar konkurrera med varandra.

**– Vi måste komma bort från marknadstänkan-
det när det gäller elever och skola, säger hon.**

INTERVJU. Tiden är utmätt – 20 minuter kan Skolledaren få med skolminister Lina Axelsson Kihlblom.

Det är en upptagen minister. Sällan har väl så många propositioner och departementsskrivelser i allehanda ämnen lämnat utbildningsdepartementet för att hinna behandlas innan riksdagen gör sommaruppehåll och laddar för en valrörelse.

Att många av förslagen inte kommer att bli verklighet har inte hindrat produktionshastigheten.

Riksdagen och i förlängningen väljarna ska få chans att ta ställning till socialdemokratisk skolpolitik före valet i september.

Det blir därför ett snabbt samtal om andra frågor.

Är du orolig för den stora omsättningstakten på rektorer?

– Det är en sammansatt och komplex fråga. Kontinuitet är jätteviktigt – det tar tid att utveckla saker, men det är ett tufft yrke. Som man har slitit i sina dar! Det är högt och lågt, fast det är roligt och det är ju så man vill ha det. Det är mycket relationer, men också hårda saker: fastigheter, ekonomi, förhandlingar, men också att leda långa processer. Ja, jag är oroad för att man stannar för kort tid i yrket.

DET FINNS MÅNGA anledningar till omsättningstakten, menar Lina Axelsson Kihlblom. Tilliten från till exempel politiker till rektor har varit låg länge, men det finns dålig tillit till alla parter i styrkedjan.

– När alla skolor konkurrerar med varandra, där det finns konkurrens finns det också misstro.

Hänger misstro ihop med konkurrensen?

– Om det är två som tävlar om samma sak, då kommer vi inte att bjuda på saker, vi gör inte saker tillsammans. Det har spridit sig till hela samhället.

DET HAR BLIVIT ganska ok för ansvariga politiker och andra att uttala sig om andras verksamheter, menar hon. Om saker som man kanske inte har bästa insyn i.

– Jag hör att man vill ha bättre lärare, bättre rektorer, och om de bara gjorde sitt jobb skulle allt bli bättre. Det handlar om att vi politiker måste se till att det finns goda förutsättningar för rektorer. Sedan måste vi lita på att rektorer gör ett bra jobb.

– Man löser inte problemen med att göra små handböcker med jättemycket detaljer eller skicka Skolinspektionen en gång i veckan.

– Ska vi bygga tillbaka tilliten

till professionen måste vi ha en skola där vi kan mötas i problem, mötas utan rädsla, där vi har olika roller, och att vi tar det på allvar, säger Lina Axelsson Kihlblom. Vi måste ha tillit att alla gör sitt i styrkedjan samtidigt som var och ens roll tydliggörs i den.

SOM CHEF HAR Lina Axelsson Kihlblom praktiskt fått tillämpa tillit.

– Jag sa ofta: kör på! Jag bollade gärna men ville inte vara nere i syltburken, och om det gick dåligt var det inte min roll att gå in och tro att jag kunde styra upp det bättre.

– Den dagen jag lämnade min rektorstjänst, då slutade jag vara bäst på att vara rektor, då fick jag göra det bästa jag kunde som grundskolechef.

Och nu vara bäst på att vara skolminister. Hur är en sådan?

– Haha! Jag vill ha tillbaka en svensk skola med ett tydligt fokus – eleverna. Och det är i det uppdraget vi ska mötas. Jag vill se fristående skolor och kommunala skolor där man pratar om eleverna, som man har gemensamt.

SÅ ÄR DET inte nu, menar hon. När vi skyller på varandra, att när resultaten inte blir som förväntade, då har vi inte fokus på eleverna. Vi måste hjälpas åt.

Ett tecken är, som också Oecd påpekat, att det är oklart vem som styr skeppet skolan.

– Oecd frågade vem som ansvarar för vilka beslut och vi kunde inte svara på frågan. Vi har ett problem.

– Vi måste ha en tydlig styrkedja och att vi måste få bort den marknadsskola som vi har i dag, där också kommunala rektorer och fristående rektorer letar efter marknadsandelar. Där den enes bröd kan bli den andres död.

TYDLIGHETEN I STYRKEDJAN har dock blivit något bättre med att nu skolchefen (som Skolkommissionen föreslog) finns med i skollagen, menar skolministern. Men hon håller inte med att skollagens skrivning om rektors inre organisation är för knapphändig.

– Det är inte andra som ska tala om hur rektor ska ha det och göra i sin interna organisation. Det är rektors ansvar. Det hör ihop – befogenhet och ansvar. Och lägger man den bördan och ansvaret på rektorer ska de få fatta de beslut som krävs.

Nej, den skrivningen är inget problem för skolministern, det hänger ju med rektorsprofessionen. Det handlar mer om tilliten, att få tillbaka den. Även från föräldrar.

Och hur ska det gå till?

– Ja, vi måste börja med att tala gott om skolan. Diskussionen om skolan är förenklad och fördummad och handlar om fin skola, ful skola, menar hon. Också det här en följd av den marknadsskola hon ser.

Rektors roll är mer utsatt än tidigare.

– Vi, samhället i stort, måste ha tillit och stötta och förstå komplexiteten i rektorsrollen, säger Lina Axelsson Kihlblom.

KERSTIN WEYLER

Stor
intervju
med skol-
ministern

– Vi har nog aldrig varit så beredda att ta emot nyanlända elever som vi är nu, säger Lina Axelsson Kihlblom apropå de ukrainska elever som är på väg in i svensk skola. Vi har lärt oss mycket sedan 2015.

FOTO:MAGNUS HARTMAN

I KORTHET

ELEVER KÄNNER LITE DELAKTIGHET

ENKÄT. Nej, eller jag vet inte om jag kan påverka i skolan. Så svarar mer än hälften av landets 9–12-åringar i en enkät av Lilla Aktuellt. Även Barnombudsmannen har uppmärksammat barns bristande möjligheter att påverka. Alla skolor måste arbeta med barns delaktighet, hela tiden, uppmanar Barnombudsmannen Elisabeth Dahlin.

Ett uppmärksammat förslag handlar om att alla skolor från och med den 1 juli nästa år ska verka för en 'allsidig social sammansättning' i klasserna. Hur det ska gå till i praktiken är oklart. Därför frågar vi skolministern: Utifrån vilka kriterier ska vi kommuner sortera barn för att uppnå en enligt regeringen önskvärd sammansättning?

Frågan ställer 26 moderata lokala skolpolitiker i Aftonbladet, med anledning av regeringens förslag om ett nytt skolval.

ÅTGÄRDSPROGRAM KOMMER FÖR SENT

STÖD. Stödet till de elever som behöver det mest kommer alldeles för sent, visar ny statistik från Skolverket. Andelen elever som fick särskilt stöd var högst i årskurs 9 förra läsåret, precis som det sett ut de senaste åren. Mest stöd får pojkarna. Det varierar också kraftigt mellan kommunerna i vilken mån skolan erbjuder åtgärdsprogram. Hälften av kommunerna ger det till sex procent av eleverna eller mindre, medan det i andra kommuner är mer än var tionde elev som får det.

160 ansökningar till Skolinspektionen har inför läsåret 2023/2024 kommit från landets stora skolkoncerner. De vill öppna nya skolor, eller utöka redan befintliga. Endast tio procent av ansökningarna kommer från den ideella sektorn och stiftelser. Intresset att öppna nya skolor har minskat något jämfört med ansökningarna i fjol och det är störst när det gäller gymnasie- och gymnasiesärskolan.

INGA FLER KONFESSIONELLA SKOLOR

STOPP. Inga fler konfessionella skolor eller fritidshem. Nu har regeringen lämnat sitt förslag till riksdagen om ett etableringsstopp för den typen av skolor. Om riksdagen säger ja, gäller stoppet från 1 januari 2024. Förslaget har fått Sveriges kristna råd att bjuda in skolminister Lina Axelsson Kihlblom till ett möte. Rådet tycker att den inslagna linjen med etableringsstopp uttrycker en oro för uppfattningen att "religionens närvaro i skolan i första hand är ett problem som måste hanteras". Av Sveriges elever är det knappt en procent som går i en religiös friskola, en mycket liten andel internationell sätt, påpekar rådet i sin inbjudan.

Timråskola ställer upp för Ukraina

– Barnens perspektiv är alltid viktigast, säger Anna Hallgren, rektor i Timrå. Hon förstod snabbt att kriget i Ukraina skulle få direkta konsekvenser för hennes skola.

UKRAINA. Migrationsverket har ett boende i närheten av Böle skola i Timrå. Det gör att skolan är van vid att ta emot elever från andra länder och under hela läsåret. Rutiner som att boka tolk, genomföra inskrivnings-samtal och kartlägga elevernas kunskaper finns redan på plats. Men en akut situation som kriget i Ukraina ställer, enligt Anna Hallgren, extra höga krav.

– Vi har redan från början jobbat efter flera olika scenarier och försökt hitta en bra arbetsmiljö för lärare och elever. Det handlar om att ta snabba och strategiska beslut. Skolan har nära kontakt med förvaltningsledningen i kommunen och samarbete med Migrationsverket.

RUTINERNA TILL TROTS, att på kort tid få hela sex elever från ett och samma land är unikt. Anna Hallgren såg ett stort behov av ukrainsktalande personal och hade turen att hitta en förälder som passade för uppgiften.

– Vi var aktiva från början och sökte efter någon som kan arbeta i skolan. När Olga Tonkohona kom hit för att skriva in sin son såg vi en möjlighet och nu har vi en lösning som funkar jättebra för eleverna. Hon jobbar tillsammans med en lärare och finns med ute i klassrummen.

Anna Hallgren understryker att alla på skolan hjälptes åt för

att lösa olika praktiska problem. En central uppgift blev att hjälpa Olga att få ett samordningsnummer, utan ett sådant får man inte arbeta i Sverige. Det gick att lösa.

SAMTIDIGT BETONAR HON att det är en svår tid, även för skolans personal. Många lärare har känt sig nedstämda och oroliga. Den långa pandemin har satt sina spår och när behovet av återhämtning är som störst följer nya dramatiska händelser.

– Först pandemi, sedan krig och så tragedin i på skolan i Malmö. Då tänker man ”vad händer i samhället?” Men vi jobbar på och har glada och trygga elever.

Anna Hallgren bedömer att de ukrainska eleverna mår bra.

– De barn som hittills kommit till oss kom tidigt efter krigsutbrottet, de började röra sig redan dagen efter och slapp undan kriget. Men de andra eleverna på skolan hade många frågor om kriget till en början.

HON KÄNNER TILL att vissa debattörer anser att ukrainska barn borde följa hemlandets läroplan.

– Men jag tänker att nu är vi i Sverige och jobbar efter läroplanen här, säger Anna Hallgren.

Vad som väntar runt hörnet har hon ingen aning om.

– Det är omöjligt att veta vad som händer, och det är vi förberedda på. Det viktigaste är alltid att tänka vad som är bäst för barnen, säger Anna Hallgren.

MARGARETHA HOLMQVIST

Sida vid sida för barnens bästa. Psykologen Olga Tonkohona (till vänster) och rektor Anna Hallgren jobbar för att de ukrainska eleverna ska få trygghet och utbildning.

FOTO: OLLE MELKERHED

Moment 22 satte

Moment 22 slog till. När Anders Digné, friskolerektor i Härnösand, sökte ukrainska lärare gick det – som han själv säger – åt skogen.

UKRAINA. Visst borde skolan ta emot ukrainska elever. Friskolerektorn Anders Digné ville hjälpa till och gick till handling. Han fick ok från skolans styrelse och frigjorde en lektionssal i den relativt trångboddade skolan.

Tanken var att den lilla idella Kastellskolan först skulle ta emot ukrainska elever i en förberedelseklass innan de integrerades i övrig undervisning.

Skolan har normalt en kö att ta hänsyn till, men här såg Anders Digné behov av att göra en insats, ett slags humanitärt bistånd.

Anders Digné.

FOTO: PRIVAT

HAN SÖKTE LÄRARE genom sociala medier, fick ett antal kontakter och gjorde flera intervjuer. Att hitta lämplig lärare visade sig trots det svårare än beräknat, men läget ljusnade. En ukrainsk lärare besökte Härnösand och

...och ger jobb till en flykting

Från Zhytomyr till Timrå. Olga Tonkohona flydde kriget med sina barn. Några veckor senare hade hon arbete på Böle skola.

UKRAINA. Kriget bröt ut den 24 februari. Redan nästa dag fattade psykologen Olga Tonkohona i staden Zhytomyr i nordvästra Ukraina ett svårt beslut. Tillsammans med sina två barn, sonen, 8 år, och dottern, 4, bestämde hon sig för att fly sin stad och sitt hemland. Även hennes sväger, som är ensamstående pappa och därmed undantagen från militärtjänst, gav sig av med sina barn. Familjen visste ingenting om vart de skulle ta vägen, eller för hur lång tid.

– När vi gav oss av trodde vi att det var för en kortare period. Sedan sjunker det in, nu förstår vi att det kan ta lång tid innan det är möjligt att återvända, säger Olga Tonkohona, när Skolledaren når henne på Böle skola i Timrå.

I DAG ÄR HON tacksam över det snabba beslutet som förskonade familjen från direkta krigsupplevelser. Flykten var påfrestande, speciellt när de satt i långa bilköer utan tillräckligt med mat och vatten. Men det gick ändå bra, volontärer längs vägen gav hjälp. Efter en natt i Polen fortsatte resan genom Tyskland. I Danmark stannade de en kort tid hos avlägsna släktingar innan de fortsatte till Sverige och blev anvisade till Timrå.

När Olga kom med sonen till Böle skola för att skriva in honom där blev det inkörsporet till arbete och en mer stabil

tillvaro. Hennes utbildning till psykolog, och att hon arbetat som psykologilärare, visade sig vara precis vad skolan behövde. Hon finns med i klassrummen, tillsammans med en lärare. För de ukrainska barnen blir undervisningen och nya vänner en trygghet. Kriget måste de skyddas ifrån, så långt det bara är möjligt, menar hon.

– Vi försöker dag för dag att skydda barnen från det hemska som händer i Ukraina. De vet att det är krig men lever mer i nuet. Krig blir abstrakt för dem, som en film.

OLGA BERÄTTAR ATT utbildning ses som en viktig investering i Ukraina och värderas högt. Att då känna att den kommer till nytta i Sverige har stor betydelse.

– Jag vill tacka mina kolleger för hur jag tagits emot här på skolan. Här finns snälla och bra lärare! Även om jag inte förstår svenska så känner jag stödet, säger Olga, som redan snappat upp att ”fika” är en viktig del i svensk samvaro.

Hon ser stora skillnader mellan svensk och ukrainsk skola.

– Barnen är friare här. Eleverna har roligt på lektionerna och är inte rädda för att fråga när de inte förstår, säger Olga Tonkohona.

MARGARETHA HOLMQVIST

BÖLE SKOLA

► Böle skola i Timrå är en kommunal F–6-skola med omkring 340 elever. På skolan finns också en fritidshemsverksamhet.

stopp för Anders

tackade ja till jobbet. Bostad ordnades av en fastighetsägare, hyresfritt första månaden. Men sedan uppstod moment 22.

– Det har gått åt skogen!, sammanfattar Anders Digné när Skolledaren når honom strax före påsk.

HAKEN VAR ATT läraren arbetat med skogsrojning i Sverige i höstas och befunnit sig utanför Ukraina när kriget bröt ut. Lärarens arbetstillstånd gällde därför inte längre och att få ett nytt beräknas enligt Migrationsverket ta två, tre månader.

Nu tycker Anders Digné att de

myndighetssystemen som ska hjälpa snarare stjälper och arbetar mot varandra. Det känns fel att en person som vill jobba och göra nytta inte får chansen på grund av trubbiga system.

– Det borde finnas ett snabbspår. Vi har ändå lärarbrist i det här landet och konsekvenserna av kriget i Ukraina kommer vi att få leva med under lång tid, fortsätter han.

Han är besviken, men vill inte ge upp.

– Jag kommer att fortsätta att lyfta det här problemet, säger Anders Digné.

MARGARETHA HOLMQVIST

Alla kunskapsluckor ska bort i Östra Göinge

Låga kunskapsresultat de senaste 20 åren. Men högre elevpeng än genomsnittet. Nu tar hela Östra Göinge kommun tag i skolans utveckling. Hela kommunen ska genomsyras av målet att förbättra kunskapsresultaten. Och kan andra kommuner göra det, kan också Östra Göinge göra detsamma.

RESULTAT. Östra Göinge kommun har sedan flyktingkrisen 2016-17 blivit känd för att vara den kommun som till sin storlek tagit emot flest nyanlända i hela Sverige.

Det är en utpräglad industrikommun i norra Skåne, där vikten av utbildning inte slagit igenom särskilt mycket. Övergången till gymnasieskolan är låg och det är många av kommunens elever som hoppar av.

Så har det varit länge, långt före industrikrisen 2007 när kommunens stora arbetsgivare, Saab i Sibbhult, lades ned och långt före det stora mottagandet av nyanlända som startade flera år före 2017.

MEN INGEN HAR egentligen frågat sig varför.

Tills för ett år sedan. Då tillsatte kommunstyrelsen en skolberedning, med Daniel Jönsson Lyckestam (M) som ordförande.

– Det har sett likadant ut, oavsett vilka som styrt kommunen, vilka rektorer och lärare och elever vi haft, säger han.

I april 2021 bildades skolberedningen med representanter för samtliga partier. Uppdraget var att lyfta frågan om skolresultaten och mobilisera hela kommunen i arbetet. Men också att

se till att uppföljning och analys förbättras, att omvärldsbevakning bättre och möta Göingeborna och diskutera skola, utbildning och dess betydelse för de enskilda eleverna, men också för kommunen i stort och dess framtid som en attraktiv ort att både arbeta och bo i.

DANIEL JÖNSSON LYCKESTAM har tillsammans med sina politikerkolleger besökt skolor och talat med lärare. 7 000 inbjudningskort till kommunens hushåll bjöd in invånarna till möten runt om i kommunens byar. Forskare från Malmö universitet och Linnéuniversitet har involverats i analys och förändringsarbete, kontakter med bland annat Landskrona och Södertälje som med liknande utgångsvärden lyckats vända på resultaten, har tagits.

Skolberedningen slår i 19 punkter fast hur läget ser ut i kommunen och vad som kan och ska förändras. Kommunstyrelsen fick rapporten på sitt bord i mars.

Det handlar om yttre faktorer som bristande studiekultur och lågt intresse för fortsatta studier, låg skattekraft, låg medelinkomst, hög arbetslöshet – socioekonomiska förhållanden som inte går att lösa i brådrasket.

Det gör det svårt att höja resultaten, javisst, men det är

inte omöjligt, skriver skolberedningen.

ÖSTRA GÖINGE är fortfarande starkt präglad av det ”postindustriella arvet” inte minst vad som gäller attityder och normer kring utbildning. En anti-pluggkultur finns, särskilt hos pojkar, och den är starkare där föräldrarna själva har en kort utbildningsbakgrund.

Men det handlar också om bristfällig uppföljning och analys, behov av tydligt ledarskap, både hos kommunen och i skolan, bristande kommunikation och samverkan mellan skola och hem, behov av goda förebilder bland elever med flera.

En viktig fråga är närvaron i skolan och inte minst förskolan. Om till exempel ett förskolebarn är borta mycket är det rektors sak att undersöka orsaken omgående.

KOMMUNEN MÄTER OCKSÅ närvaron i grundskolan och konstaterar att den kan bli betydligt högre. När man kopplar meritvärde med närvaro syns ett tydligt samband.

– Vi har också kartlagt undervisningskvaliteten i förskolan, säger Daniel Albin, som är en av två avdelningschefer för utbildning i kommunen.

Det hade ingen gjort tidigare och inte heller efterfrågat.

Det brast exempelvis mycket

...bristande studiekultur, lågt intresse för fortsatta studier, låg skattekraft, låg medelinkomst, hög arbetslöshet...

i det språkutvecklande arbets sättet. Flera förskollärare har nu fått nedsättning i tid för att tillsammans med kolleger arbeta med det.

Och i övergångarna mellan förskola och förskoleklassen finns det mycket att utveckla.

ÖSTRA GÖINGE HAR dock en hög inskrivning i förskolan i kommunen, konstaterar Daniel Jönsson Lyckestam.

– Men vi måste samtidigt ha något bra att erbjuda vårdnadshavarna och visa att bra undervisningskvalitet är bra för barnen. Då får man föräldrarna intresserade.

En nyckelgrupp som skolberedningen snabbt identifierade

I mitten av mars lämnade skolberedningen, med Daniel Jönsson Lyckestam, till vänster, i spetsen, över sin rapport till kommunen vid en konferens på Bäckaskogs slott med kommunens chefer.

FOTO: DANIEL JONSSON

är föräldrarna. Intresset för utbildning börjar hemma i köket och med låga förväntningar både på skola och barn, ökar inte resultaten.

Men det är svårt att nå föräldrar. Det märktes också på att föräldrauppslutningen på beredningens möten ute i byarna inte var särskilt stor. Men de som kom efterlyste en större samverkan och att kommunikation med skolan och att formerna för möten måste förnyas.

LÄRARE HAR OCKSÅ vittnat om att det finns ett motstånd hemma mot att prioritera och hjälpa barnen med skolarbeten.

Från andra i det omgivande samhället, som företag och för-

eningar var intresset svagt att samtala om skola och utbildning.

Men beredningen gav sig inte. Det framkom till exempel att många av skolorna var i behov av upprustning, och kommunen har beslutat att satsa 100 000 kronor per klassrum för att erbjuda en mer stimulerande och välfungerande lärandemiljö.

SAMARBETET MELLAN förskolan och folkbiblioteken har också ökat och föräldrar erbjuds låna hem boken. I år ska alla förskolor ha ett förskolebibliotek för att läsförståelsen är, som beredningen skriver, oroande låg.

I grund och botten finns en insikt att förändring är möjlig.

Östra Göinges barn förtjänar mer. Också för att kommunen på sikt ska bli attraktiv, företagen hitta utbildad och kvalificerad personal. Att fler välutbildade väljer att jobba och bo i norra Skåne.

ENTUSIASMEN NÄR Skolledaren möter Daniel Jönsson Lyckestam och Daniel Albin är inte att ta miste på.

Nu avslutas skolberedningens arbete. Det uppföljningsutskott som kommunen har kommer noggrant att följa utvecklingen.

Målet är ställt på 2030 – då ska meritpoängen för eleverna i kommunens grundskolor vara 230. Precis som medelpoängen är i övriga Sverige i dag. Östra

Göinge ska inte ligga näst sist i Sverige när det gäller resultaten.

Om ett år ska meritvärdet vara 200, två år senare 210 och 2030 ska det vara 230.

"KAN ANDRA, KAN VI" – det är beredningens slutord. Tillsammans – alla i kommunen oavsett om man är förälder med barn och unga i förskola och skola, jobbar i andra kommunala förvaltningar än skolan, är arbetsgivare eller föreningsföreträdare ska målet uppnås.

Tvåhundraåttio 2030.

Målet är lika enkelt formulerat som utmanande och svårt.

Ett är dock säkert – Göingebarnen förtjänar det.

KERSTIN WEYLER

Skolchefer fick utbildning

Deltog i ett nätverk som slog fast: rollen måste bli tydligare

När tidigare skolchefen Peter Fredriksson blev generaldirektör på Skolinspektionen tog han initiativ till att skapa en utbildning för skolchefer, något han tyckte hade saknats. Nu har det första nätverket med 20 skolchefer gått i mål. En lärdom – skolchefens roll måste bli tydligare.

VIDAREUTBILDNING. Den 1 juli 2018 skrevs uppdraget skolchef in i skollagen. Men vad denne skulle göra mer konkret utöver att "biträda huvudmannen med att tillse att de föreskrifter som gäller för utbildningen följs i huvudmannens verksamhet inom skolväsendet", har inte lagstiftaren definierat.

Rollfördelningen inom skolväsendet, sammanfattat i områ-

det styrning och ledning, var ett av områdena som nätverket arbetat med, att motverka segregationens negativa effekter och lärarförsörjning, två andra.

Utbildningschef Tomas Borgvall på Fridaskolorna menar i en artikel om nätverket som Skolverket publicerat, att skolchefens arbetsuppgifter kanske bör förtydligas för att förenkla kommunikationen med omvärlden om vilken roll skolchefen har.

Skolchefen har också ett stor

roll att spela för att göra skolan till en attraktiv arbetsplats.

Det gäller för skolchefer att lämna rollen som "offer" för lärarbristen, beskriver skolchef Åsa Ericsson, Ale, och i stället identifiera vad skolcheferna själva kan göra åt saken.

Det är också lätt att lägga ansvaret för en bristande segregation på någon annan. Pauline Broholm Lindberg, skolchef i Halmstad, menar att det är viktigt att se vad skolcheferna

faktiskt kan göra själva. Men det finns inga quick-fix, ledarskapet måste utformas i den egna kontexten.

REKTORERS PEDAGOGISKA ledarskap skrivs det mycket om, Pauline Broholm Lindberg beskriver att nätverkets arbete kanske utgör det första kapitlet i skolchefens pedagogiska ledarskap.

Peter Fredriksson tog på nätverkets sista möte upp frågan om vem som sätter bilden av skolan.

Den som äger privilegiet att formulera problemen, har makten, menar han. Det finns många som ger en negativ bild av skolan, inte bara i media utan också i den politiska debatten. De professionella måste därför ta över makten över bilden av skolan.

KERSTIN WEYLER

TRE OMRÅDEN FÖR 20 SKOLCHEFER

► 20 skolchefer har deltagit i nätverket. Styrning och ledning, motverka segregationens negativa effekter och lärarförsörjning har varit arbetsområdena.

► Syftet var att initiera ett förändringsarbete för huvudmannen, öka kunskapen om vad som är möjligt att göra inom de olika områdena och stärka skolans auktoritet. Projektet startade våren 2019 och avslutades i februari i år.

ONT OM PLATS PÅ SAMLINGSTUNDEN?

Då kanske ni ska... Adapteo.

Med en anpassningsbar lösning kan du enkelt öka och minska kapaciteten på skolor och förskolor efter behov. Dessutom är lokalerna av allra högsta kvalitet.

Läs mer om våra flexibla lösningar för skola och förskola på [Adapteo.se](https://adapteo.se)

Adapteo.

Chatt- och videosamtal för kurator och elev, med rapport på köpet.

Hur tar du tempen
på elevhälsan?

25-ÅRSJUBILEUM MED

Så kunde vi äntligen fira Nordiska Skolledarkongressen 2022 med 1 500 deltagare på plats i Göteborg i mars. En inledning i både allvar och glädje, med en tyst minut med anledning av morden vid Malmö Latin, en hälsning från Ukrainas ambassadör till Sveriges rektorer, och utdelningen av Stora Skolledarpriset till Nina Svensson, Mellersta Förstadsskolan i Malmö.

Nordiska Skolledarkongressen passade på att fira 25 år under två fullsatta och fullmatade dagar i Göteborg.

FOTO MAGNUS HARTMAN

Kongressens avslutningstalare ärkebiskop Antje Jackelén tillsammans med Matz Nilsson, LR:s ordförande Åsa Fahlén, Ellinor Häreskog och Daniel Söderberg från Sveriges Skolledarförbunds förbundsstyrelse.

FOTO: KERSTIN WEYLER

Emil Östergren, till höger, rektor på Sundsta-Älvkullagymnasiet, besökte en av utställarna på kongressen, Phonak, och dess representanter Simon Eklund och Jill Svensson.

Linda Bellvik, Anders Hjalmarsson och Tony Ruth, Halmstad.

Camilla Cederholm, Eva Böttner, Charlotte Holmqvist och Johanna Hallberg, Lomma.

SKRATT OCH ALLVAR

Mm, det blir bra! Årets rektor Nina Svensson förbereder fotograferingen.

Årets pristagare Nina Svensson tillsammans med nominerade Elinor Kennerö Tonner, Josefine Fälth, Sveriges elevkårer, förbundsordförande Matz Nilsson, Chiara Bergmark, Elevernas riksförbund och nominerade Camilla Simonsson.

Ukrainas ambassadör Andrij Plachotnjuk skickade en hälsning till kongressens deltagare, och tackade för stödet för sitt land.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman, ordförande för Lärarförbundet Skolledare.

Skolminister Lina Axelsson Kihlblom i ett samtal med en allvarlig Andreas Schleicher, Oecd:s utbildningsdirektör.

Ylva Eklund och Nina Löving, Säfle.

Kiriaki Nilsson och Linda Bygdeståhl, Ängelholm.

"NYA SKOLAN KOMMER ATT BLI FANTASTISK"

Efter tre års förberedelser är det dags – i höst flyttar alla F-6-elever i Mörrum ihop i en nybyggd skola. Lena Willman är förväntansfull, och lite nervös förstås.

TEXT MARGARETA EDLING FOTO HANS-PETER BLOOM

Lena Willman är rektor för en – än så länge – spretig verksamhet i Mörrum, i Karlshamns kommun. Cirka 400 elever i årskurserna F-5 och uppemot 60 anställda är spridda på tre skolor i den gamla bruksorten, i dag mest känd för sitt laxfiske.

I Mörrums skola går årskurserna 3, 4 och 5. Årskurs 2 finns i Bolsgårdens skola, fem minuters promenad därifrån. På andra sidan ån ligger Hästaryds skola, där förskoleklass och årskurs 1 håller till. Årskurs 6 är sedan länge "utlånad" till högstadiet på Norrevångskolan.

När Lena Willman för sex år sedan tillträdde som rektor hade hon fått löfte om en ny skola. Medarbetarna skrattade då hon berättade det. Det har vi blivit lovade många gånger, sa de. Men för tre år sedan blev det allvar och nu går bygget in på slutspurten. Genom arbetsrumsfönstret ser hon den nya skolan växa fram.

– Det är så spännande, nya skolan kommer att bli fantastisk. Vi får en väldigt ändamålsenlig miljö, med mycket goda förutsättningar för lärande.

DEN NYA SKOLAN har inga korridorer. Den består av sammanhängande huskroppar i två plan, med egna entréer. Huset är hemvist för varsin årskurs och hänger ihop med skolans gemensamma ytor, där bland annat fritidshemmet finns.

– Du kommer direkt in i en trygg hemvist genom en egen entré, inte i en otrygg korridor, och tar av dig i strumplästen. Skorna behöver du bara ta på då du ska ut på rast eller idrott.

I början av augusti ska skolan vara inflyttningsklar. Hon räknar med att personalen hinner komma lite i ordning innan eleverna börjar.

– Det svåraste blir att flytta fritidsverksamheten, eftersom vi är tvungna att ha den igång hela sommaren. Det är jag mest bekymrad över just nu.

Intervju REKTOR Lena Willman

HITTADE YRKET PÅ LÅGSTADIET

► **Namn:** Lena Willman.

► **Uppdrag:** Rektor F-5, Karlshamn.

► **Född:** 1961.

► **Utanför jobbet:**

Man, två vuxna barn. Entusiastisk farmor till två barnbarn. Bor i villa, nära havet. "En tur med båten i skärgården, det är livskvalitet för mig." Fann drömyrket redan på lågstadiet. "Jag skulle bli fröken när jag blev stor." Tar hand om sig genom att träna. Ambitionen är att få till ett par konditions- och styrkepass i veckan plus 30 minuters daglig morgonpromenad. Läser svenska deckare. Reser gärna.

Medarbetarna har haft stort inflytande över utformning och inredning, säger Lena Willman. De har processat sina synpunkter i olika konstellationer, i tätt samarbete med arkitekten. De har pratat, jämkat önskemål, provsuttit stolar och känt på material. Delaktighet är ett måste för att det ska bli bra!

Det har fungerat att hantera de nya frågor som dykt upp under resans gång, tycker hon. Biträdande rektor Carina Pettersson är en viktig samarbetspartner. I frågor om vatten, el med mera har de fått externt stöd.

SAMTIDIGT HAR HELA skolan även jobbat med organisationsfrågor, som hållbara strukturer, gemensam värdegrund och en vision för skolan.

– Det har känts otroligt viktigt att få ihop de tre skolorna till en, med en gemensam värdegrund. Vi får säkert en del att brottas med när det blir skarpt läge, men vi har förberett oss så mycket som det bara går.

Lena Willman beskriver sig som en storasyster som gärna leder och organiserar. Som lärare, och sedan skolutvecklingsledare i Tingsryd, såg hon rektorsrollen utifrån. Den lockade. Hon är glad att hon tog klivet.

Nu ser hon fram emot att ha kontoret i hjärtat av skolan, nära elever och personal. Hon vill vara en lyhörd ledare och se medarbetare växa – "de är fantastiska".

Vi gör intervjun i mitten av mars, än har inga ukrainska flyktingbarn kommit till kommunens skolor. Men sedan förra flyktingvågen finns en uppbyggd organisation som snabbt kan riggas igen, säger Lena Willman.

– Vi är beredda på att ta emot eleverna på ett bra sätt, även om vi inte har en aning om i vilken omfattning det kan bli. «

Bakom Lena Willman växer den nya skolan i Mörrum fram. Delaktighet under byggprocessen är ett måste för bra resultat, menar hon.

Nya perspektiv
Erfarenhetsutbytet
SKOLUTVECKLING
KOMPETENS
NYA PEDAGOGISKA METODER
Förändringsarbete
MOD GRUNDLÄGGANDE FÄRDIGHETER digitalisering
ÄMNESKUNSKAP DEMOKRATI
Internationalisering
INTERNATIONELLA KONTAKTER Systematiskt Kvalitetsarbete
MOTIVATION HÅLLBAR UTVECKLING
VÄRDEGRUND MÅLUPPFYLLELSE KONKURRENSKRAFT
KVALITET mångfald Agenda 2030 yrkeserfarenhet
Interkulturell förståelse SPRÅKINLÄRNING Självförtroende
APL utomlands YRKESERFARENHET INKLUDERING
INTEGRATION

Internationellt samarbete och utbyte har många fördelar – för personalen, eleverna och hela skolan. Mer om internationalisering som verktyg för skolutveckling och vilka möjligheter som finns hittar du på

[Utbyten.se/skolutveckling](https://utbyten.se/skolutveckling)

"SKOLLEDARNA BLIR STARKARE I ETT FÖRBUND"

Lärarfackens planer på att slå sina påsar ihop ritar om den fackliga kartan.
– Men sammanslagningar är en trend som pågått länge, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

TEXT MARGARETA EDLING

De fackliga organisationerna i Sverige blir färre, men större. År 1950 fanns det 151 fackförbund med minst 150 medlemmar. 70 år senare hade antalet förbund sjunkit till 53.

I maj förändras landskapet igen, förutsatt att de berörda förbunden inom skolan slutligt säger ja på respektive kongress. I så fall bildas två separata fackförbund, Sveriges Lärare och Sveriges Skolledare, med ett gemensamt samarbetsorgan kallat Facken inom utbildning.

Med över 300 000 medlemmar blir lärarna då Sacos största yrkesgrupp. Sveriges Skolledare skulle bestå av Skolledarförbundets drygt 7 000 medlemmar och cirka 10 000 skolledare som än så länge tillhör Lärarförbundet.

Utvecklingen mot större fackförbund gäller hela arbetsmarknaden, enligt professor Anders Kjellberg, som länge forskat om svensk fackföreningsrörelse. I tidskriften Nio-fem (nr 1/2021) beskriver han lärarfackens utveckling sedan sent 1800-tal. Artikeln heter *Lärarnas successiva samgående*.

– Särskilt Lärarförbundet är resultat av sammanslagning på sammanslagning, säger han. Den senaste var 1991, då Facklärarförbundet och Sveriges Lärarförbund gick samman till Lärarförbundet. De två förbunden var i sin tur resultat av en serie sammanslagningar.

I LR har ett antal föreningar för specifika grupper, som lektorer, adjunkter och syokonsulenter, gått upp i förbundet. Sveriges Skolledarförbund i sin tur bildades genom en sammanslagning på 1960-talet.

FACKFÖRBUND GÅR IHOP av flera skäl, beskriver Anders Kjellberg.

Ökad förhandlingsstyrka är ett av dem. Då det finns flera fack kan arbetsgivare spela ut dem mot varandra. Samgående kan även ge en starkare röst i förhållande till politiker och i samhällsdebatten.

Ur lärarnas synvinkel var det olyckligt att de bägge förbunden i många år intog olika ståndpunkter i skolfrågor, anser han. Nu tycker de lika i de flesta.

– Historiskt är det Lärarförbundet som varit driv-

Sammanslagningar blir ofta lyckosamma. Paradexemplet är jätteförbundet Unionen som bildades då industritjänstemän i Sif och handelstjänstemän i HTF, båda TCO-förbund, gick ihop.

de för samgående. Men även ledningen för Lärarnas Riksförbund har varit positiv länge, medan medlemmarna sagt nej. Nu blev det ju en stor medlemsmajoritet i omröstningen i alla tre förbunden.

För LR:s ledning fanns hotet om marginalisering med i bilden, fortsätter han. Om Lärarförbundet skulle välja att avveckla Lärarnas samverkansråd, hade LR kunnat hamna utanför avtalsförhandlingarna.

Effektivisering är ett annat skäl att gå ihop, medlemmarna ska få "mer fack för pengarna". Facken vill samla sina ekonomiska resurser och slippa höja medlemsavgiften om medlemsantalet minskar.

– Det är väldigt viktigt att hålla medlemsavgiften nere. Många är tveksamma till att gå med i facket, eller går ur om avgiften är för hög.

– Sammanslagningar av fackförbund har varit en trend länge, säger Anders Kjellberg, som forskat om svensk fackföreningsrörelse.

FOTO: KENNET RUONA

Vissa förbund går ihop för att medlemsunderlaget blivit för litet då arbetsmarknaden förändrats. Exempelvis gick Skogs- och Lantbrukstjänstemannaförbundet, med cirka 1 000 medlemmar, upp i Unionen 2019.

Flera Sacoförbund har bildats genom utbrytningar från TCO-förbund, men det är ovanligt att hela förbund byter centralorganisation, som Lärarförbundet.

SAMMANSLAGNINGAR BLIR OFTA lyckosamma, enligt Anders Kjellberg. Paradexemplet är jätteförbundet Unionen som bildades 2008 då industritjänstemän i Sif och handelstjänstemän i HTF, båda TCO-förbund, gick ihop.

– Det är värt att notera att det var PTK, dominerat av Unionen, som slöt det nya Lasavtalet med Svenskt Näringsliv. LO var på grund av intern splittring inte med i slutskedet, även om man gått in i avtalet senare. Det är exempel på en styrkeförskjutning som beror på att antalet tjänstemän har ökat, medan antalet arbetare har sjunkit. Den styrkan hade man antagligen inte fått om inte HTF och Sif gått samman, säger han.

I stora, breda förbund finns dock risken att någon grupp känner sig bortglömd. Barnmorskeförbundet bröt sig till exempel ur samarbetet med Vårdförbundet (TCO) för ett par år sedan och blev en del av SRAT inom Saco. Drygt en femtedel av barnmorskorna följde med över, enligt tidningen Vårdfokus.

RISKEN FÖR NÅGOT liknande är inte så stor i det nya lärarfacket, menar Anders Kjellberg. Modellen med skolformsföreningar med mera inom Sveriges Lärare gör att olika grupper ska kunna driva sina frågor och behålla sin identitet. Det motstånd mot samgående som hittills funnits, tydligast inom LR, lär klinga av, tror han.

Obehöriga lärare är en stor, spretig grupp där många jobbar för privata huvudmän. De hamnar nu utanför, vilket han ser som ett problem. Befintliga medlemmar utesluts inte, men inga nya tas in.

– De förbund de hänvisas till, som Akademikerförbundet SSR, kan företräda dem om det blir tvist med arbetsgivaren i något ärende, men inte driva deras lönefrågor.

SKOLLEDARNA BLIR TROLIGEN starkare och tydligare av att samlas i ett förbund, säger Anders Kjellberg. Särskilt då det kompletteras av samverkan med lärarna, i Facken inom utbildning. Namnvalet ger en vink om att förbunden inspirerats av det breda fackliga samarbetet inom Facken i industrin.

– Där sätter man till och med märket för lönerna på hela den svenska arbetsmarknaden. «

LÄROMEDEL FÖR ALLA

Med NE får ni tillgång till läromedel i samtliga ämnen för grundskolan. Aktuella, tillgängliga och uppdaterade efter Lgr22.

Läs mer på [NE.se](https://ne.se)

Lösningar för den digitala skolan

Vi på Tietoevry arbetar med administrativt och pedagogiskt IT-stöd för skolan. De digitala verktyg och tjänster vi erbjuder förenklar vardagen, är tillförlitliga, säkra och flyttar fokus till lärandet.

Tietoevry är ett ledande bolag inom digitala tjänster och mjukvara. Vi utvecklar hållbara och säkra lösningar för den digitala skolan som följer skollagen och stöder kommunens digitaliseringsbehov.

I vår produktportfölj Edlevo har vi samlat innovativa verktyg som underlättar för ledning och administratörer i alla typer av skolor – både privata och kommunala – att fatta smartare beslut och leverera bra utbildning till alla elever.

Edlevo är en skoladministrativ helhetslösning, vilket innebär ett effektivt sätt att arbeta – med dataintegritet och intuitiva användargränssnitt i fokus. Det är en av få digitala lösningar för skolan som kan användas både virtuellt och på plats i skolan.

Flexibelt och skräddarsytt

Edlevo stöder alla skolformer; från förskola och

grundskola till gymnasieskola och vuxenutbildning. Här finns inbyggd funktionalitet för sådant som hantering av ekonomiflöden, uppföljning och statistik.

Våra öppna API:er erbjuder många automatiserade integreringsmöjligheter för att skräddarsy ett flexibelt skolsystem, som även kopplar samman funktionalitet inom Edlevo med externa leverantörer. I vårt utvecklingsarbete jobbar vi mot aktuella kvalitetsstandarder i branschen för att erbjuda säkra och tillförlitliga produkter.

En komplett digital lösning

Vår digitala lösning erbjuder funktioner och processtöd för att underlätta arbetet i skolan. Man kan till exempel hantera elevregister, använda inbyggda verktyg för pedagogisk support och dessutom erbjuda vårdnadshavare en app för ökad delaktighet.

Dessutom hjälper vår analyslösning att få snabb och tillförlitlig översikt genom visualiseringar av relevant data.

Edlevo – en digital lösning för dagens och morgondagens skolor.

För mer information besök <https://www.tietoevry.com/se/bransch/Skola/>

Låt hela skolan testa Gleerups digitala läromedel kostnadsfritt terminen ut!

När är bästa tillfället att sätta igång ett test av digitala läromedel? Det enkla svaret är: nu!

Vi vet att belastningen på skolorna fortfarande är hög, och kravet på en mer flexibel undervisningssituation är större än någonsin. Här kan digitala läromedel verkligen göra skillnad. Innehållet är ständigt aktuellt, granskat och tillgängligt för lärare och elever. Du som rektor får stora möjligheter att koppla samman det klassrumsnära perspektivet med skolutvecklingen i stort. Vi på Gleerups hjälper er igång och ser till att ni får allt stöd ni behöver för att genomföra ett test som ger er verklig nytta i vardagen.

Läs mer och kom igång på gleerups.se

gleerups

MYCKET JOBB KVAR FÖR ATT FÅ SKOLAN DIGITAL

Det går framåt, men en del återstår. Det är Skolverkets något lakoniska sammanfattning av skolans digitalisering.

Men med ett mer kritisk öga än myndighetens skulle man nog kunna säga att det återstår rätt mycket för att uppnå de nationella målen för skolans digitalisering.

TEXT KERSTIN WEYLER

Skolverket har precis gjort en ny uppföljning av den digitala strategin för skolväsendet, som regeringen beslutade om i oktober 2017. Målet för regeringen är, enligt strategin, att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringsens möjligheter.

Målen är ambitiösa. Alla barn och elever ska till exempel ha förståelse för hur digitaliseringen påverkar världen och våra liv, hur programmering styr såväl informationsflödet vi nås av som de verktyg vi använder, och få kunskap om hur tekniken fungerar för att kunna tillämpa dem.

Nu kommer en uppföljning av strategin. Den gjordes för ett år sedan genom en enkätundersökning till lärare, förskolepersonal och rektorer.

Att det är en bit kvar, vittnar till exempel att inte alla skolor har en plan för sin digitalisering. 20 procent av rektorerna svarar att de inte tagit fram en plan för det, eller att de inte vet om det finns någon. Liten förbättring på fyra år. Planerna följs upp varje år eller oftare säger dock två av tre.

SKOLVERKET MENAR ATT fler rektorer måste arbeta systematiskt med att utveckla verksamheternas digitalisering till exempel genom att ta reda på hur situationen ser ut när det gäller kompetensutveckling inom digital kompetens och hur digitala verktyg och läromedel fungerar i undervisningen. Mellan 20 och 40 procent av rektorerna har exempelvis frågat sin personal hur behovet av digital kompetensutveckling ser ut eller hur digitala plattformar påverkar personalens arbetssituation.

Frågar man lärarna direkt tycker mer än hälften att behovet av kompetensutveckling är stort eller gans-

ka stort. De grundläggande digitala kunskaperna är goda, bedömer Skolverket. Ett speciellt område som lärare behöver förbättra sina kunskaper inom är källkritik och att använda internet säkert.

PÅ DET OMRÅDET, källkritik och informationssökning, behöver också eleverna bättre förutsättningar att utveckla sin digitala kompetens. Samarbetet med skolbibliotekarierna fungerar bra, åtminstone i kommunala skolor. Här utmärker sig de fristående skolorna med att det i många skolor saknas bemannade skolbibliotek, och att arbetet tillsammans med skolbibliotekarierna är inte lika utvecklat som på den kommunala sidan.

Det är också fler elever i kommunala gymnasieskolor som har en egen dator, nio av tio, än i fristående där tio procent färre har en egen dator. Hos kommunala huvudmän finns det någon person, antingen i skolan eller centralt hos huvudmannen, som har till sin uppgift att sprida kunskap om forskning om digitalisering. Lite sämre också här när det gäller fristående skolor.

I fem procent av skolorna saknas lärarplattformar (flestar här också inom den fristående sektorn), som för de flesta lärare fungerar bra. Två av tio tycker dock att de inte underlättar arbetet.

DE DRYGA TVÅ åren med covid satte dock fart på digitaliseringen av skolan. Användningen av digitala läromedel ökade stort, särskilt i de skolformer där undervisningen fick bedrivas genom fjärr- och distansundervisning.

Även kontakterna med hemmen blev digitala i hög utsträckning, liksom personalmöten på skolan.

Men om förändringarna kommer att finnas kvar efter pandemin, är osäkert, slår Skolverket fast. »

NU VÄNTAR DEN STORA UTMANINGEN

Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter – det är regeringens vision. Men det är en bit kvar för att målet ska nås för skolans del. Nu påbörjas arbetet med en ny digitaliseringsstrategi för skolan. Ett avgörande stund infaller om två år när de första nationella digitala proven ska genomföras i stor skala.

TEXT KERSTIN WEYLER

Skolan har en snart 50-årig historia av digitalisering. 1970 kom ämnesområdet "datalära" med i kursplanerna. Ett decennium senare drevs projektet *Datorn i skolan, Dos*. KK-stiftelsen, som på 1990-talet fick pengar från nedläggningen av löntagarfonderna, fördelade 1,5 miljarder till olika projekt.

Lika mycket satsades på *Itis, It och skolan*. 200 miljoner satsades på kompetensutveckling av lärare. Jämstides skapades europeiska skoldatanät.

Runt år 2000 utvärderades några av satsningarna, och man kunde då konstatera att de inte fått särskilt stort genomslag i skolan. Projekten drevs av eldsjälarna och när de fick jobb någon annanstans och lämnade sin tidigare skola tog de kunskapen med sig.

Drygt 22 år senare har mycket skett. Men kanske inte så mycket som många hoppats och trott. Flera digitaliseringsstrategier har avlöst varandra. Nu börjar arbetet på en ny på Skolverket, som har sektorsansvaret för skolans digitalisering.

SKOLVERKET ARBETAR MED två fronter samtidigt, enligt den digitaliseringsplan som regeringen formulerat.

Å ena sidan ska digitaliseringen berika undervisningen och utveckla dess kvalitet. Å den andra ska elever få en digital kompetens och kunskaper i ett allt

De digitaliserade nationella proven 2024
blir skolans stora elddop. FOTO: ISTOCKPHOTO

mer digitaliserat samhälle, få en vetenskap om tekniken i sig. Det senare är nu mer framskrivet i de nya kursplanerna än tidigare.

Den viktiga frågan är att avgöra när tekniken berikar undervisningen och när den inte gör det, menar Ulrika Lundqvist, tillförordnad chef för avdelningen för skolutveckling på Skolverket.

När gör den det?

– Det är just det som varje lärare behöver avgöra, säger hon. Tekniken ska ju skapa kvalitet i undervisningen, det vill säga gagna eleverna och deras lärande.

– Som myndighet är vi noga med att undervisningen ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Vårt fokus ligger på hur kan vi ge stöd till lärare så att man nyttjar tekniken rätt, att inte oreflekterat haka på trender och ersätta något som görs bättre på annat sätt. Nyttjad på rätt sätt kan tekniken berika undervisningen, men det är viktigt att som lärare och rektor kontinuerligt följa upp och analysera när den gör det.

TRÖGHETEN SOM SKOLVERKETS enkät ändå pekar på – att det behövs mer kompetensutveckling, en majoritet av lärarna säger sig behöva mer av det, och att det till och med hos flera huvudmän fortfarande saknas planer för en digitalisering – handlar kanske om att det inte

Ulrika Lundqvist,
tillförordnad chef
för avdelningen för
skolutveckling på
Skolverket.

var undervisningens praktik som efterfrågade tekniken. Den kom in i skolan från annat håll.

Verktyget och kopplingen till undervisningspraktiken dockade inte alltid samman, beskriver Ulrika Lundqvist.

Den kanske hittills största utmaningen för skolans digitalisering ligger ett par år framför oss. 2024 ska de första digitala nationella proven sjösättas.

Det har tagit alldeles för lång tid, menar många.

DET HAR VARIT många svåra beslut att fatta, menar Ulrika Lundqvist. Huvudmännen äger sin verksamhet och myndighetens uppdrag är att stötta oavsett hur huvudmännen organiserar den. Men nu har Skolverket hamnat "inne" i kommunerna, med de rekommendationer och standarder som verket beslutat om. Nu gäller det att se till att alla huvudmän förstår vad som behövs rent tekniskt på plats.

– Dessvärre finns det blinda fläckar och en enorm variation i kunskap och förberedelser. Det är oroväckande att inte *alla* är med på spåret, för det handlar ju om alla måste vara med. Vi kan inte nöja oss med en viss procent. Alla måste vara med för elevernas skull när vi talar om de nationella proven, säger Ulrika Lundqvist.

När Skolverket under hösten drar igång sina kva-

litetsdialoger landet runt, i och med att verket i viss mån regionaliseras, kan digitaliseringen komma att vara en fråga som finns med.

SKOLVERKET'S UTVÄRDERING VISAR också att en femtedel av rektorerna/skolorna saknar eller har ganska bristfälliga planer för hur digitaliseringen ska genomföras. Det kan finnas flera orsaker till vad hindren består av, menar Ulrika Lundqvist.

– Skolutveckling är inte en quick fix, och här handlar det i viss mån om att vända en kultur, hur man ser på undervisning. Det handlar om kunskap om vad digitaliseringen kan tillföra undervisningen och vilken kunskap som är viktig att få med i undervisningen, men det krävs också en förmåga att som rektor leda arbetet med att vända en kultur.

Här behövs ett stöd genom hela styrkedjan, från huvudmannen och skapa förutsättningar. Och som verkligheten är, med många rektorsbyten kan det skapa bekymmer.

Den strategi som gäller nu är alltså inne på sluttampen. Sverige har kommit långt men inte tillräckligt och inte där svensk skola bör vara.

Inom ramen för Skolverkets sektorsansvar drar nu arbetet med en ny strategi igång med ett brett anslag och med många samarbetspartner. «

SKOLVERKET'S ANSVAR

► Skolverket har sedan februari 2020 så kallat sektorsansvar för skolans digitalisering. Det innebär att myndigheten ska driva på den digitala utvecklingen och att ansvara för att skolan på bästa sätt utnyttjar digitaliseringens möjligheter så satt målpuppfyllelsen och likvärdigheten ökar.

► Myndigheten ska arbeta *samlade* – att tillsammans med aktörer och intressenter samla in kunskap, forskning och lärande exempel som ska spridas till en vidare krets.

► Den ska också arbeta *stödjande* genom att undanröja bland annat nationella hinder för fortsatt utveckling, som till exempel att verka för att lärare och rektorer har adekvat digital kompetens.

► Och till sist *pådrivande* – genom ett proaktivt arbete mot en önskvärd utveckling inom digitaliseringsområdet, till exempel en nationell digital infrastruktur och standarder, och att aktivt uppmuntra andra aktörer att ta ansvar för digitaliseringen inom sina specifika områden.

Demokrati i skolan – styre eller styrning

Enligt vanligt synsätt på relationen mellan utbildning och demokrati är föreställningen om att det behövs utbildning för och genom demokrati för att bevara och utveckla det demokratiska samhället. Ett förhållningssätt som kan tyckas relativt okomplicerat.

Närmar man sig frågan om vad demokrati och medborgarfostran innebär och vilka förutsättningarna för att genomföra skolans demokratiuppdrag är, blir bilden ganska snart mer komplex.

En dimension är själva begreppet demokrati och dess innebörder. Demokrati kan betraktas som en så kallad *flytande signifikant*, ett begrepp med ett visst värde vilket kan fyllas med olika och stundtals motstridiga innebörder beroende av vilka andra begrepp det länkas till (Cooper, 2019).

En annan dimension är den period under vilken skolans demokratiuppdrag tagit form i relation till skilda politiska och samhällsliga ambitioner. Under de första decennierna i efterkrigstiden betonades samhällets demokratisering, rätten till lika utbildning och det kompensatoriska uppdraget. 1980- och 90-talen innebar omfattande förändringar för svensk skola i och med decentralisering och ett gradvis införande av nya styrformer där innebörden i likvärdig utbildning kom att förskjutas mot valfrihet och kvalitet.

Samtidigt lämnar man utbildningspolitiskt den (skenbara) värdeneutralitet som präglade tidigare läroplaner i och med 1980 års läroplan där det för första gången klart uttrycks att skolan ska ta ställning och fostra till respekt för demokratiska värderingar.

Detta värdegrundsarbete byggde i mångt och mycket på lärares professiona-

FÖRFATTAREN

Ami Cooper är forskare och lärare vid Karlstads universitet där hon bland annat har delat ansvar som programledare för en magister-/masterutbildning i utbildningsledning och skolutveckling. Hennes forskningsintresse riktas mot diskursteoretiska studier av utbildningspolicy och utbildningsledning.

lism men får under 2000-talet sällskap av en tilltagande juridifiering (juridisk styrning) som bidrar till att villkora lärares arbete med styrdokumentens kunskaper och värden.

Tidigare forskning har studerat demokrati i skolan genom exempelvis analyser av läromedel, aktörer och policy, interkulturell och mångkulturell utbildning, socialisationsprocesser och ungdomars demokratiska kompetens (se översikt i Cooper, 2019).

MITT FORSKNINGSENTRESSE RIKTAS mot en systematisk och kritisk granskning av hur skolans demokratiuppdrag konstrueras och vilka konsekvenser detta får för lärarsubjektet i ett urval utbildningspolitiska texter mellan 2009 och 2018.

I min avhandling studerar jag skolans demokratiuppdrag utifrån poststrukturell diskursteori formulerad av statsvetarna Ernesto Laclau och Chantal Mouffe (2001).

Diskursteori är på en och samma gång en teori om radikal demokrati, en teori om det socialas tillblivelse, en maktteori

(hegemoni) samt en teori om subjektets identifikation.

Den poststrukturella dimensionen innebär ett synsätt vilket antar att det sociala utmärks av obestämbarhet och kontringens. Det sociala/samhälleliga utgörs av en samling mer eller mindre avlagrade sociala relationer som fungerar som bakgrund och förståelsehorisont för handlingar och meningsskapande. Som exempel kan den beskrivna relationen mellan utbildning och demokrati förstås som en socialt avlagrad relation, vilken bidrar till att ge fenomenen som elevråd, värdegrundsdagar och andra uttryck för demokratiska principer i skolan mening och innebörd.

MATERIALET SOM ANALYSERAS består av cirka 35 utbildningspolitiska texter som inkluderar skollagen med förarbeten, läroplanen för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet samt ett antal av Skolverkets allmänna råd och stödmaterial.

Förutom att generera ett teoretiskt ramverk erbjuder diskursteorin även metodologiska redskap. Ett centralt begrepp i analysen är *diskurs*, en tillfällig fixering av betydelse eller identitet.

Diskurser centreras kring ett eller flera andra begrepp, ofta en flytande signifikant, som gör diskursen öppen för konkurrerande betydelser.

En flytande signifikant som fungerar som ett diskursivt nav kallas för *nodalpunkt* medan en *mästerssignifikant* indikerar navet i en subjektposition. För att förstå hur dessa begrepp, som håller ihop en diskurs eller subjektposition, blir meningsbärande, undersöks vilka andra begrepp de står i relation till.

I avhandlingen undersöks vilka sociala avlagringar kring demokrati, utbildning och samhälle som bildar förståelsehori-

Fostra till demokratisk kompetens, rätt till likvärdig utbildning och arbetet med kränkande behandling utgör tillsammans det som håller ihop skolans demokratiuppdrag.

FOTO: COLOURBOX

sont i det undersökta materialet. Därefter analyseras hur skolans demokratiuppdrag artikuleras samt vilka subjektpositioner som konstrueras.

Det är främst subjektet lärare som undersöks och här är det viktigt att se att en subjektposition inte beskriver människor av kött och blod. Jag kan därför inte uttala mig om lärares identitet eller vad de faktiskt gör och upplever.

MINA RESULTAT VISAR hur subjektet lärare positioneras i diskursen om skolans demokratiuppdrag och vilka handlingsanvisningar som därigenom erbjuds. Handlingsanvisningarna visar, menar jag, vad som är möjligt inom ramen för den diskursiva positioneringen men också hur

olika handlingsanvisningar konkurrerar med varandra.

Diskursteorin betraktar demokrati som en social fantasi, vilket innebär en diskurs som är så etablerad att den kan utgöra en obegränsad förståelsehorisont för ständigt nya krav. I det undersökta materialet framträder demokrati som starkt influerat av en liberal konception som framhäver pluralism, individens frihet och mänskliga rättigheter.

Demokrati antar en både normativ och formativ funktion genom att dels utgöra de bestämda värden som ska överföras till eleverna, dels utgöra grunden för hur verksamheten utformas.

Den här förståelsen av demokrati sätts i relation till "samhället", i bemärkelsen

nationen Sverige. Även nationen som begrepp är en diskursiv konstruktion som bygger på en idealiserad förståelse av gemensamma värden, traditioner, språk och historia vilka, i utbildningssammanhang, ska överföras till eleverna.

SIDA VID SIDA med denna beskrivning poängteras att samhället är ojämlikt och konfliktfyllt och att det på grund av ökande globalisering förändras i snabb takt. Utbildning är, föga överraskande, en mål- och resultatstyrd verksamhet vilken syftar till att utbilda mot normativa demokratiska ideal.

När texten dekonstrueras diskursanalytisk framträder att då demokrati är både mål och medel, skapas ett läge där

›

demokrati, som i sin etymologiska betydelse innebär "folkstyre", används som ett redskap för "styrning av folket", såväl under utbildningen som i konstruktionen av den demokratiska medborgaren.

Den sociala fantasin demokrati skapar tillsammans med myten om nationen en kraftfull horisont för argumenten för demokratisk utbildning, vilket gör det svårt att ifrågasätta det ena utan att destabilisera det andra.

Mot ovan beskrivna bakgrund eller kontext har tre nodalpunkter urskilts; *fostra till demokratisk kompetens*, *rätt till likvärdig utbildning* och *arbetet mot kränkande behandling*. Dessa utgör tillsammans det som håller ihop diskursen om skolans demokratiuppdrag.

Fostran till demokratisk kompetens riktar mot att förstå vad demokratisk kompetens är och hur den uppnås. Eleven ska genom sin utbildning erfara demokrati genom en innehållslig dimension och en handlingsdimension där undervisningen ska genomföras i demokratiska former exempelvis genom att kunna visa i praktiken, möjliggöra diskussioner och låta elever pröva sina ställningstaganden.

TVÅ VIKTIGA PERFORMATIVA redskap är inflytande, som framträder som aktiveringens katalysator – att "skapa" aktiva medborgare – och deliberativa samtal, som bland annat tränar elevernas kommunikativa förmågor. Genom texterna framträder deliberativa samtalskvaliteter som en hegemonisk konstruktion som tränger undan andra möjliga samtalsformer.

Rätten till likvärdig utbildning baseras på resonemang som utgår från jämlikhetens och mätbarhetens logiker. Dessa båda logiker förenar en demokratisk strävan att uppväga strukturell ojämlikhet genom kompenserande åtgärder med de styrningsideal som präglar svensk utbildning sedan slutet av 1900-talet.

Jämlikhetens logik reartikulerar tidigare jämlikhetsideal men visar också en förskjutning mot mer individualiserad och resultatrelaterad undervisning. Detta ligger i linje med de mätbarhetslogiker där kunskap framställs som mätbar i alla dess aspekter och utgår från ett vetenskapligt förhållningssätt. Det innebär en

Även om skolans demokratiuppdrag fortfarande artikulerar jämlikhet, är det tydligt att en nyliberal politik har fått inflytande över demokrati-konceptionen.

förhållandevis intressant ekvation där individanpassning av utbildning ställs emot nationella mål, mätbarhet och tolkningsneutralitet när det kommer till bedömning av elevers resultat.

Den tredje nodalpunkten omfattar allt arbete med att förhindra kränkande behandling i skolan. Oavsett att en del värdegrundsarbete riktas mot att främja ett gott klimat, samarbete med mera, förefaller den sammanhållande kraften ändå vara arbetet mot kränkande behandling.

Att förebygga genom kunskap och kvalitetsarbete där likabehandling och normkritisk arbete är viktigt, pekar ändå mot vikten av att undvika kränkande behandling med stöd i styrdokument, konventioner och lagar.

GEMENSAMT FÖR DE tre nodalpunkterna är att det demokratiska uppdraget artikuleras tillsammans med skolan som mål- och resultatstyrd, och att alla tre pekar på en förskjutning mot en allt tydligare juridisk styrning av skolan.

Sammantaget menar jag att mina analyser pekar mot tre möjliga subjektpositioner av lärarsubjektet.

Den position som sammanhänger med demokratisk fostran ställer krav på lärarsubjektet att vara en demokratisk förebild. Läraren ska behärska den svåra konsten att gå från kunskap till handling

i såväl undervisningens planering och genomförande som i det förhållningssätt som riktas mot eleverna. Kravet att omsätta demokratiska ideal i undervisningen bidrar till att upprätthålla synen på lärare och skola som ansvariga för demokratins bevarande.

Den andra subjektpositionen konstruerar läraren som ett instrument för mål- och resultatuppfyllelse där kvalitets-säkring, dokumentation och anpassad undervisning är de handlingsanvisningar som erbjuds läraren.

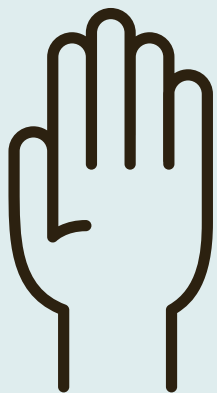
DEN SISTA POSITIONEN konstruerar läraren som ett reglerande subjekt. Läraren har ett långtgående ansvar att förhindra kränkande behandling som innebär att medvetandegöra möjliga risksituationer och agera antingen med lagstöd när så krävs eller genom en svärbalanserad dilemmahantering där det sällan erbjuds några korrekta svar när exempelvis olika demokratiska värden kolliderar.

Analysen visar att även om skolans demokratiuppdrag fortfarande artikulerar jämlikhet, är det tydligt att en nyliberal politik har fått inflytande över demokrati-konceptionen. Den nära kopplingen till mål och resultat, krav på dokumentation och den vetenskapliga och objektiva mätbarhetens logik kopplar demokratiuppdraget till föreställningar om administration och expertstyre (teknokrati).

Tillsammans med den individualisering som präglar undervisning och annat arbete i skolan där varje enskild elev ska mötas och mätas utifrån de normativa demokratiska idealen, vilka även utgör den förväntade slutdestinationen för det demokratiska subjektet, leder detta till att skolans demokratiuppdrag antar formen av styrning av den demokratiska medborgaren. «

REFERENSER

- Cooper, A (2019). *Skolan som demokrati-projekt : en poststrukturell diskursanalys av demokratiuppdrag och lärarsubjekt*. Doktorsavhandling, Karlstads universitet.
- Laclau, E & Mouffe, C (2001). *Hegemony and socialist strategy: Towards a radical democratic politics* (2 ed). Verso.

SKOLVAL

RIKSDAGEN 2022

Skolval är en möjlighet att utöva **praktisk demokrati** och att sätta sig in i vad partierna tycker i olika frågor.

/Josefine Fälth, ordförande Sveriges elevkårer

Genom skolval kan vi ge en bred bild av demokrati och politik som **når ut till alla elever.**

/Kajsa Parmell, rektor Victor Rydbergs skola

Skolans demokratiuppdrag kan beskrivas som att eleverna ska lära sig **om** demokrati **genom** demokratiska metoder **för** att kunna vara aktiva i demokratin. Skolval 2022 möjliggör alla tre perspektiven.

/Hugo Wester, undervisningsråd Skolverket

Anmäl din skola på **skolval.mucf.se** och var med i en av Sveriges största demokratiseringsprojekt för unga!

mucf

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällsfrågor

SFI. "När jag läser förslagen ... får jag en besk eftersmak i munnen, skriver **Daniel Söderberg**, rektor, Centrum för livslångt lärande, om den nya sfi-utredningen. Han menar att den kommer att belöna dem som redan har lätt för sig.

Det nya sfi-förslaget bygger på ett gammalt misslyckande

Jag kan ha fel... Men när jag läser förslagen i utredningen *En modell för att mäta och belöna progression inom sfi* (SOU 2022:17) får jag en besk eftersmak i munnen.

Utredaren Björn Tyrefors menar att det nya förslaget skiljer sig mot förra sfi-pengen (som utredaren själv påpekar var en misslyckad reform). Trots det bygger förslaget på samma princip – belöna dem som redan har lätt för sig – men jag kan ha fel...

I litteraturgenomgången hänvisar han

bland annat till Kliva-utredningen som enligt honom innehåller "utmärkta och fullödiga beskrivningar av om hur sfi-verksamheten ser ut i dag". Trots det lägger han fram ett förslag som i mångt och mycket går tvärt emot vad denna utredning fastslår.

I EN AVREGLERAD verksamhet där vinstkrav är en styrande faktor finns en risk att man väljer individer utifrån dess förutsättningar i stället för att satsa på kompensatoriska inslag för en ökad likvärdighet.

Att mäta och tydliggöra individens språkliga progression är en lovvärd ansats. Att utse ett lärosäte som inte är berett att axla uppdraget är knappast en lösning.

INOM DATAVÄRLDEN FINNS ett något brutalt talesätt: skräp in = skräp ut.

Om utredarens uppdrag varit formulerat på ett annat sätt, skulle förslaget kunnat bidra till utveckling, men det tror jag inte...

DANIEL SÖDERBERG

Rektor, Centrum för livslångt lärande, Gislaved

Hylla lärarna!

Nu blommar äppelträden, i höst delar vi ut Guldäpplen

Skolan utgör myllan för unga människors växande. Skolledare och lärare runt om i landet gör imponerande insatser för att ständigt anpassa undervisningen efter tidens behov och förutsättningar. Digital kompetens och digitala resurser är viktigare än någonsin för att klara utmaningarna. Skolan behöver sina nydanare, lärare som går i spetsen för att utveckla repertoaren av verktyg och arbetssätt och få eleverna att växa.

Att nominera lärare till utmärkelsen Guldäpplet är ett självklart sätt att lyfta fram engagerade lärare, och samtidigt dela goda exempel och bidra till det gemensamma professionella kunnandet kring tillvaratagande av de digitala resurser som nu blivit så centrala.

Du gör din nominering på Guldäpplets webb – senast 15 juni.

Hälsningar Peter Becker, ordförande Guldäpplets jury

diu.se/guldapple

Guldäpplets partners: Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Sveriges Kommuner och Regioner, Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, BRAVOLesson, ILT Inläsningstjänst, Netsmart och stiftelsen DIU, grundare och koordinator.

Rätt verktyg gör jobbet bättre

Upptäck Suntarbetslivs arbetsmiljöutbildning

Hos oss finns stöd för en god arbetsmiljö och en attraktiv arbetsplats för kommuner, regioner och kommunala företag. Kostnadsfritt såklart! Scanna QR-koden och läs mer.

“suntarbetsliv

Suntarbetsliv drivs gemensamt av de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna SKR och Sobona.

Kommunal.

AkademikerAlliansen

FÖR ALLA UNGA

En digital utbildning i psykisk hälsa

Stärk dina elevers möjligheter att må bra under tonårstiden.

- Helt kostnadsfri.
- Tre teman:
 - skapa positiv hjärnhälsa
 - tonårstiden, känslor och psykisk ohälsa
 - alkohol och drogers påverkan på hjärnan.
- Praktisk lärarhandledning.
- Lämplig för mentorstiden.
- Interaktiva övningar för eleverna.
- Skapad av ungdomar, lärare, experter och hjärnforskare.

Kom igång med utbildningen i din klass!

www.förallaunga.se

ETT INITIATIV INOM
**AVICII
ARENA**

TRYGG HANSA
Trygghet för livet

Hög tid att leda från klassrummet

Läsåret går mot sommarlov. Hur många nya lärare och elever har börjat på din skola under året? Säkert många, vars lärande vi rektorer är ytterst ansvariga för. Men trots att vi är det, hur ofta ser vi dem på själva skådeplatsen – i klassrummet?

Rektorer med mest påverkan på elevernas lärande, är de som leder lärares lärande och kvalitetssäkrar undervisningen, pekar skolforskningen mot.

Samtidigt framkom det i en enkät från LR 2017 att majoriteten av lärarna under ett läsår inte fått klassrumsbesök av rektor. En lärarvän till mig berättar att hon fått ett (!) enda lektionsbesök på 15 år.

Hur leder vi något som vi aldrig själva sett?

NÄR JAG BÖRJADE som rektor under pandemin, skulle jag förstås leda skolans pedagogiska utveckling utifrån klassrummen, genom mängder av lektionsbesök. Riktigt så blev det inte. Känner du igen ursäkter som: undervisningen är på distans, det är mycket annat när man är ny, lärarna är nog så kuniga och tiden räcker inte till?

Ursäkter, helt enkelt.

Men nej, det dög inte. Vi kan inte trola fram mer tid, men däremot omprioritera arbetsveckan genom att utgå från andra frågor: Vad behöver jag göra i dag för att få som mest positiv påverkan på lärarnas och elevernas lärande? Och, hur vet jag om jag lyckats?

En del av svaret är att kontinuerligt lämna kontorsrummet, se klassrumspraktikerna och leda lärandet utifrån det.

Det får ändå inte tiden att räcka till, kan man känna. Men om du planerar din tid utifrån frågor som sätter lärandet i fokus, kan du i ärlighetens namn inte stryka vissa möten då? Prova det. Får du olovlig frånvaro? Eller har du som rektor ditt professionella mandat att använda tiden så som du vet är bäst för din personal och dina elever?

SÅ NÄSTA LÄSÅR, ska vi ta oss ut och leda mer utifrån det som händer i klassrummen och mindre från kontorsrummet?

Du kan börja smått och spontant utifrån tumregeln: Så snart du får träsmak av kontorsstolen eller ögonen svirer av att läsa mejlen, ta då ett varv på din skola.

Besök något av alla dina klassrum. Se dina lärare och elever på lärandescenen. Kommer du att inspireras eller förfasas över det du ser? Om du inte säkert vet svaret på den frågan, är det dags att ta reda på det.

David Haas

REKTOR

REKTOR – SKOLLEDARE FÖRVALTNINGSCHEF

FÖRMEDLA – REKRYTERA – HYRA
UTREDA – FINANSIERA

Kompetenta skolledare/chefer i hela Sverige! Erfarenhet från mer än 1000 skolor! 25 års kontinuerlig verksamhet!

Tel: 08-545 160 20

info@kunskapsbolaget.se

www.kunskapsbolaget.se

<http://www.linkedin.com/company/kunskapsbolaget-ab/>

Kunskaps

bolaget ... utvecklar ledare och organisationer

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

När brudparet redan har allt. Utom en hållbar framtid.

Oavsett om det vankas bröllop, 50-årsfest eller dop har vi ett förslag på present som gör nytta på riktigt. Genom att ge en gåva till Naturskyddsföreningen stödjer du kampen för en hållbar framtid för oss alla.

www.naturskyddsforeningen.se/gava

Naturskyddsföreningen

Strömma film direkt till klassrummet!

Låt kunskap möta fantasi!

- Arbetsmaterial
- Läroplanskopplingar
- Tips och inspiration
- Elevkonto
- Fri provmånad för alla pedagoger!

**Utbildningsfilm och
spelfilm för din skola!**

Läs mer och teckna provmånad
direkt på www.filmochskola.se

FILM OCH SKOLA

en del av Swedish Film

Tillit växer fram – gemensamt

Tillit och omdöme
Louise Bringselius (red)
STUDENTLITTERATUR

► Tolv forskare har bidragit till den här antologin, och jag vill lyfta de fyra jag fastnade mest för. Inledningsvis skriver Bringselius om synonymer till tillitsstyrning och ledning; professionalism, samverkan och medarbetarinvolvering.

Det är inte blind tillit och låt gå, som vissa vill låta påskina.

Louise Bringselius använder tillit och förtroende synonymt, för det innebär också att det finns en trygghet; man kan inte ha tillit om något viktigt står på spel. Kulturen på en arbetsplats eller inom en organisation måste vara sådan att den underlättar kollektivt handlande. Då kan man arbeta tillsammans för lärande och kunskapsutveckling, med elevens lärande som utgångspunkt.

Jonna Bornemark har bland

annat skrivit *Horisonten finns alltid kvar*. Om du inte läst den rekommenderar jag den mycket varmt. Hennes kapitel i den här antologin är baserat på den boken. Rubriken är *Omdöme*, som i att lita på det professionella omdömet, inte människors omdöme i allmänhet. Det är en viktig distinktion.

BORNEMARK ÄR FILOSOF och baserar sina resonemang på Aristoteles tankar kring olika former av kunskap.

Väldigt kortfattat och förenklat handlar det om teoretisk kunskap, praktisk kunskap och förmågan att koppla ihop de två, nämligen omdöme.

Om vi översätter det till lärares och skolledares arbete blir kopplingen tydlig. Du har dina ämneskunskaper och pedagogiska kunskaper – som skolledare kunskaper kring ledarskap och styrdokument – och du har tränat dig på att utföra dem väl genom åren. Du har en bra verktygslåda, med andra ord, och ditt omdöme hjälper dig att avgöra vilka verktyg du ska använda i en viss situation, framför allt situationer du aldrig varit med om tidigare.

LOTTA DELLVE HAR skrivit ett kapitel om distribuerat ledarskap. Tidigare ledarskapslitteratur har varit besatt av att beskriva den ensamme, starka ledaren – nästan en superhjälte, och nästan alltid en man – som löser allting med sin styrka och klokhet. Så fungerar det ju inte i verkligheten, som vi alla vet. (Den ensamme, starke ledaren ställer för det mesta bara till elände, det finns det tyvärr flera exempel på i dagsläget.)

Ledarskapslitteraturen, inte minst nordisk, förespråkar numera samskapandet mellan formella ledare och anställda utan formell ledarfunktion. Ledarskapet sitter i interaktionen och i relationen mellan människor, och de anställda blir medledare.

I en organisation som betraktar sig som ett kollektiv får man mer tillitsfulla relationer och mer ansvarstagande. Man kan därmed frigöra medarbetarnas potential i högre grad. Tillit kan man inte beordra, utan tillit låter man växa fram, den skapas, praktiseras och omformas gemensamt.

DET FJÄRDE KAPITLET jag vill lyfta är skrivet av Patrik Hall, som

skriver om organisation. Kontentan är att andelen chefer och handläggare växer på bekostnad av ”de som ska göra själva jobbet” (mitt uttryck, inte ett citat) inom offentlig sektor.

Det är bra att chefer får färre anställda att chefa över, så klart. Problemet är att administrationen växer. Privata utförare måste kontrolleras. Därför bygger myndigheter ut sin kontrollfunktion. Utförarna måste också bygga upp en större administration, för att kunna svara på alla frågor de får av kontrollmyndigheten. Administrationen växer alltså dubbelt.

SJÄLVKLART MÅSTE STAT och andra myndigheter följa upp vad som sker med våra skattepengar. Inom skola och förskola har ökningen av administration skett på nivån över rektor, med hr, ekonomi och kommunikation. Bakom den ökningen ligger i första hand politiska krav och med det följer ökade krav på dokumentation.

Man kan, avslutningsvis, undra varför läkare på vårdcentraler ska ägna upp till 50 procent av sin arbetstid åt administration.

TORBJÖRN HANÖ

Spännande resa till dagens förskola

Den moderna förskolan – från kvinnofråga till en samhällsfråga

Maj-Inger Klingwall, Ingrid Pramling Samuelsson

LIBER

► Framväxten av den förskola vi har i dag, är en spännande historia. Från att just varit en kvinnofråga, och en arbetsmarknadsfråga (fler

kvinnor måste arbeta!) till en förskola som fortfarande är en av världens främsta.

Klingwall, tidigare aktiv politiker med förskoleperspektiv, och Pramling Samuelsson, forskare inom förskolan, tar dig snabbt in i en intensiv debatt, framför allt från 1970-talet och till dagens förskola. Debatten är fortfarande intensiv – ska förskolan för vissa barn vara obligatorisk för att träna språket? För lite lek och för mycket undervisning?

KERSTIN WEYLER

MISSA INGET

Har vi rätt e-postadress till dig?
Logga in på www.skolledarna.se och
kolla om dina uppgifter stämmer.

SVERIGES
SKOLLEDARFÖRBUND

A photograph of two young people in a library. A person with dark curly hair is sitting and looking at a laptop. Another person with short brown hair is leaning over the laptop, pointing at the screen. Bookshelves filled with books are in the background.

Källtillit. Relevans. Sökbarhet.

Underlätta för elever och lärare att snabbt få tillgång till källkritiskt granskade artiklar och samtidigt stärka medie- och informationskunnigheten (MIK).

ArtikelSök är ett smidigt verktyg för informationssökning – en svensk, oberoende databas som uppdateras dagligen. Databasen fungerar på alla typer av digitala enheter, både i skolan och hemifrån.

Eleverna får tillgång till tillförlitlig information som kan användas i skolarbetet, lärare kan använda ArtikelSök i undervisningen och skapa källkritiska diskussioner med eleverna.

Läs mer på btj.se/artikelsok

Lärorikt och viktigt och dyslexi

Om dyslexi

Tove Eklund

STUDENTLITTERATUR

► Så får jag i min hand en bok, som äntligen ger mig ett grepp om diagnosen dyslexi. Det är en bok med många svar på frågor lärare, föräldrar och andra ofta ställer sig.

Den riktar sig kort sagt till "alla" som behöver en kort grundkurs om dyslexi. Hur dyslexi utreds, vad diagnosen dyslexi innebär, dyslexi i relation till språkstörning samt vad läsning och språklig medvetenhet är. Även skolans skyldigheter tas upp liksom vad extra anpassningar och särskilt stöd innebär.

Hur blev skriften ett hinder i skolan? Lärare möter ofta det här motståndet från ovana läsare och de blir allt fler. Skriften kan inte ersättas av det talade språket, bara kompletteras och stötts.

Det logiska tänkandet kan inte utvecklas på samma sätt utan skriften. Skriften, som är ett system för att strukturera

våra tankar, lyckas fördjupa förstågan att tänka abstrakt.

Det är ett krävande och ovant jobb för hjärnan att lära sig läsa och skriva. Träna, träna, träna. Om upphakningar sker ideligen, det går bara inte framåt eller i så fall väldigt långsamt, uppstår lätt känslan av hopplöshet. Eleven vill helst slippa läsa och försöker undvika detta, som borde vara prio ett.

Budskapet är att dyslektiker måste identifieras och ges rätt stöd så tidigt som möjligt. Dyslexi går inte över av sig självt.

ATT IDENTIFIERA SKER genom utredning, vars resultat ger underlag för stödsatser. Enligt skollagen ska barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ges det stöd som deras behov kräver.

Bedömningen av hur stödet ska utformas görs av personalen på förskolan tillsammans med barnets vårdnadshavare. Det är skolans rektor som har ansvaret för skolans kvalitet och ett särskilt ansvar för att ge det stöd och den stimulans som varje barn behöver. Forskning pekar tydligt på, att barn som möter språkliga utmaningar i vardagen tidigt, måste upptäckas och

snabbt ges språkstimulerande insatser.

Dyslexi kännetecknas av avkodningssvårigheter. Avkodning är den tekniska sidan av läsningen, där bokstävernas visuella form kopplas om till deras läsljud. Processen i sig kallas för grafem – fonemkopplingen. Läsljuden kopplas samman och blir till ord. Vi läser genom att omkoppla bokstavstecknen till deras respektive läsljud. Det är kärnan i all läsning.

SNABBA OCH RIKTIGA avkodningsfärdigheter är en förutsättning för att läsningen ska automatiseras och läsförståelse upprättas. Därtill behövs också ett språkligt minne, det vill säga att under läsningens gång komma ihåg de olika språkljuden, ord-larna och orden för läsförståelse. Därför behöver både språkförståelsen, avkodningsförmågan och språkminnet fungera och samarbeta effektivt för att man ska bli en bra läsare. Just detta förhållande exemplifieras i det så kallade "Läsrepet", som kan användas för att identifiera vilka förmågor som behöver utvecklas mer.

Alla elever ska garanteras att de under sina första skolår får en evidensbaserad läsundervis-

ning i syfte att förebygga framtida behov av individuell specialundervisning för den femtedel av eleverna som annars blir fallet. Ingen ska behöva misslyckas först för att sedan få det man redan vet behövs!

Läsa, skriva, räkna-garantin har nu funnits ett tag, och Skolinspektionen gjorde en första granskning hösten 2020 av skolornas arbete med att uppfylla garantin. Kartläggningen har fungerat, men granskningen visar, att knappt hälften av de granskade skolorna ändå inte har ett fungerande arbete med att uppmärksamma och bedöma elevers behov av stöd.

Forskning och skolans pedagogiska praktik behöver komma närmare varandra genom att broar byggs mellan teori och praktik.

DEN HÄR BOKENS titel är *Om dyslexi* och här ligger tyngdpunkten i innehållet. Men mycket mer finns att hämta kring språkstörning samt om lärares pedagogiska planering, differentierade lärmiljöer och språkutvecklande arbetssätt. Digitala lärverktyg lyfts också in.

Lärorikt, initierat, väsentligt på god pedagogisk nivå.

HELENA ENQUIST

Vi är på plats och räddar liv i Ukraina

När du swisha behandlas dina uppgifter av Röda Korset. Läs hur på rodakorset.se/personligintegritet

Swisha ditt stöd till 900 80 79

Svenska Röda Korset

Svårt ha flera bollar i luften samtidigt

Ledarskap och utmaningar i professionellt lärande
Med fokus på elevers lärande
Helen Timperley, Fiona Ell,
Deidre Le Fevre, Kaye Twyford
STUDENTLITTERATUR

► Tycker du, som de flesta andra skolledare, att det inte alltid är världens enklaste sak att hålla fokus på uppdraget? Inte heller att hålla igång alla arbetsprocesser som behövs för att utveckla skolan och undervisningen? Kanske initiera nya fokus samtidigt som du behöver anpassa dig till skolans kultur, samt jonglera politiska beslut på samma gång? Då kanske den här boken kan vara till hjälp.

Många har nog koll på vem professor emerita Helen Timperley är, vid University of Auckland. Hennes tre medförfattare arbetar vid samma lärosäte.

Många skolor i Sverige utgår

i sitt kvalitetsarbete från Timperleys lärcykel med eleven i centrum. Här går hon och hennes kolleger djupare in på framför allt att hålla fokus, på skolkulturens betydelse, evidens och utvärdering samt förväntningar på elever, inte minst negativa sådana, även kallade fördomar.

GRUNDEN ÄR DEN egna skolan, de egna eleverna, de egna lärarna. Författarna lyfter att deltagande i fortbildningsprogram inte har någon större effekt på elevernas lärande. De programmen har oftast ett linjärt tänkande (tänk matematiklyftet) som bygger på ett antagande att lärarens arbete är komplicerat, när det i själva verket är komplext. Det innebär att man inte kan byta ut en komponent av många och att allting sedan fungerar, som man till exempel kan i en dator.

Undervisning och lärande har så många delar som samverkar att det inte räcker att ändra på en detalj och tro att det ska fungera perfekt sedan. Åtgärderna måste anpassas efter

eleverna, lärarna, skolans kultur och en hel del annat också.

Lärare och andra professionella på skolan måste bli de som styr vad som behöver göras. De måste ha ett ägarskap, ett aktörskap, och bli professionellt engagerade. Först då kan man utveckla nya arbetssätt och börja göra saker annorlunda (om det behövs, annars ska man låta dem arbeta som tidigare).

Det som behövs då är långsiktiga arbetsprocesser som har fokus på utveckling och som bygger på den egna skolans och dess elevers behov. Ett underifrånperspektiv. Det är då man som skolledare kan behöva hantera politiska beslut som annars riskerar att kullkasta den process man är inne i.

För att kunna åstadkomma de önskade förändringarna måste man ha en kultur som tillåter att man vågar ta risker, vågar göra saker på ett nytt sätt. Då krävs det trygga relationer i hela organisationen. En uttalad långsiktighet är också ett sätt bidra till trygghet. Att veta att man inte ska ha ett nytt fokus varje år ger

en stabilitet, förändringar väcker alltid känslor. Inte minst när de regnar ned uppifrån.

FÖRFATTARNA ÄGNAR EN hel del utrymme åt evidens, vad det kan vara och vem som bestämmer vad som är evidens, och ännu viktigare: vilken evidens man anser sig behöva. Lärande är, som sagt, komplext så den evidens man använder sig av i analyser behöver spegla den komplexiteten. Det finns sällan enkla samband.

Skolledare måste tillsammans med sin personal prata om vad som ska användas som evidens och hur den ska tolkas och användas.

Det är lätt att titta på hårda fakta som betyg och resultat på nationella prov, men det finns så mycket mer. Elevenkäter, medarbetarenkäter, observationer, personliga samtal, elevarbeten... Listan kan göras lång. Därför behöver man också avgränsa sig.

Läs och låt dig inspireras, skulle jag vilja sammanfatta det hela.

TORBJÖRN HANÖ

Arbetet bakom Visättraskolans framgångssaga

Skolutveckling i praktiken – konkreta exempel

Erik Hall, Douna Hayyoun, Ingrid Hylander, Semira Wikström

LIBER

► Visättraskolan i Huddinge har hyllats för att ha vänt en nedåtgående trend, helt enkelt ett lutande plan, till att bli en skola, som elever och föräldrar nu söker sig till.

I tre böcker har de fyra författarna beskrivit den här framgångssagan.

I den här ligger fokus på skolutveckling i praktiken, och författarna delar frikostigt med sig av alla goda och framgångsrika exempel som de genomfört för att vända skutan åt rätt håll.

Rektor Semira Vikström, som prisats stort för sitt arbete i såväl Huddinge kommun som nationellt, skapade inte bara tre viktiga ledord – kunskap, trygghet och trivsel – utan såg också till att dessa fungerade i praktiken.

I de tre böckerna har skolan tagit stöd av forskning, där Ingrid Hylander, som driver forskningsfrågor kring elevhälsa och hur samarbete mellan olika professioner i skolan fungerar, i varje kapitel inleder med att ge sin syn på den del av verksam-

heten som kapitlet handlar om. Detta ger värdefull tyngd åt de synpunkter hon för fram.

FÖR ATT HITTA rätt avstamp handlar första kapitlet om framgångsfaktorer för att vända en skola. Här får vi forskarens perspektiv följt av rektors syn på ledarskap, som är en grundförutsättning för att det utvecklingsarbete som man vill genomföra ska fungera.

Detta kapitel får samtidigt beskriva rubrikerna på varje kapitel, visa riktningen med en tydlig vision, strukturera det systematiska kvalitetsarbetet, bygga en stabil grund och en god arbetsmiljö, organisera det kollegiala lärandet samt det viktiga arbetet med elevhälsan,

som de två andra böckerna tar sin utgångspunkt i.

Boken består av 250 välformulerade sidor, som noggrant beskriver skolans utvecklingsarbete. Inte nog med det. I varje kapitel finns också en eller ett par QR-koder till ytterligare att stort antal dokument, filmer, workshops och andra beskrivningar, som i flera fall utgör perfekt stödmaterial.

En mycket läsvärd bok oavsett var i processen skolan befinner sig – antingen i ett uppstartsarbete för en nytilträd rektor eller en skola som är mitt uppe i ett förändringsarbete och behöver ny inspiration för att gå vidare. En bok för alla.

PER HÄLLSTRÖM

VEM BLIR SVENSK MÄSTARE?

Yrkes-SM

SVERIGES JOBBIGASTE EVENEMANG

10–12 MAJ 2022
ARENASTADEN VÄXJÖ

FRITT INTRÄDE!

På Yrkes-SM i Växjö får du och dina elever möjlighet att upptäcka, utforska och prova på yrken. En helt unik chans att få information och inspiration inför sitt framtida studie- och yrkesval. Ni kan även på nära håll följa när Sveriges yrkesskickligaste ungdomar gör upp om SM-titeln inom en rad olika yrken.

#YRKESM
@YRKESM
YRKESM.SE

Arrangör

Lokala partners Yrkes-SM 2022

Huvudsponsorer

Initiativtagare

Skolverket

Sponsorer

Lokala samarbetspartners

VÄLKOMMEN TILL SKOLLEDARSPÅRET PÅ BOKMÄSSAN!

Bästa rektor och skolledare! I höst är den stora bokfesten är tillbaka – med full kraft! Vi lovar att mycket kommer att vara som vanligt – författarna, böckerna, mötena, samtalen. Men vi lovar också att bjuda på många överraskande nyheter! I år sätter vi särskilt fokus på Sydafrika, Klimatkrisen, Crimetime samt ett extrainsatt tema, Röster från Ukraina. Dessutom är förra årets nyhet tillbaka – Skolledarspåret. Intressanta och verklighetsnära seminarier för effektiv kompetensutveckling till rektorer och skolledare under Bokmässans torsdag och fredag.

Nu erbjuder vi boka-tidigt-priser till höstens mäsas! Du deltar i Skolledarspåret genom att köpa ett seminariekort, som även ger dig tillgång till Bokmässans övriga seminarier given dag. Bokmässan Play ingår. Programmet till Skolledarspåret presenteras i samband med Bokmässans programsläpp den 24 maj.

Vi ses i vimlet på Skolledarspåret den 22–23 september och på Bokmässan 22–25 september 2022!

Skolledarspåret görs i samarbete med Gleerups, Lärarförbundet, Natur & Kultur och Universitets- och högskolerådet (eTwinning och Erasmus+).

—> bokmassan.se/biljetter

2022
22-25
SEPT

BOKMÄSSAN
GÖTEBORG BOOK FAIR

Maria Andrén Bergström ser en målning från 1972, och konstaterar att mycket har hänt sedan dess. Men en sak är sig lik: att skolledare fortfarande vill göra skillnad.

Är du lönsam, lille vän – och för vem?

Jag besökte nyligen Moderna museet i Stockholm och reflekterade över motivet i Peter Tillbergs konstverk *Blir du lönsam lille vän?*.

Jag har sedan länge varit bekant med melodin med samma titel men inte förrän nu kopplat den till tavlan som föreställer det prydliga klassrummet där eleverna sitter i sina bänkar med raka ryggar och ängsliga blickar.

Tavlan är från 1972 och vårt samhälle har förändrats mycket sedan dess, på gott och ont.

I och med det har även synen på vad skolans uppdrag är delvis förändrats och även skolledares uppgifter. Men en sak är fortfarande sig lik: De personer som söker sig till skolledarprofessionen gör det för att de vill göra skillnad.

Skolledare vill vara med och forma vårt samhälle genom att ge bästa möjliga förutsättningar för att Sveriges elever ska få bästa möjliga utbildning så att de i sin tur kan bidra till att skapa ett bra och demokratiskt samhälle.

ÅTER TILL NAMNET på Peter Tillbergs konstverk *Blir du lönsam lille vän* (och för vem? – mitt tillägg). Under våren har majoriteten av våra medlemmar haft lönesamtal med sin chef. Alltför upplever att de måste bevisa för ledningen att de är just "lönsamma" för att få en skälig löneutveckling.

Att leda en verksamhet av hög kvalitet och goda resultat är fortfarande prioriterat men många upplever att hålla en snäv budget är det högst viktade lönekriteriet.

Våra avtal utgår ifrån att lönen ska vara individuell och differentierad och baserad på ansvar och prestation. Men om vi ska värdera skolledares löneutveckling utifrån lönsamhet kan man ju verkligen fråga sig: lönsam för vem?

Som skolledare har man som bekant många regelverk att förhålla sig till och förutom att hålla den budget som huvudmannen förväntar sig, behöver man också säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet

med skollagen och de kriterier som ställs för att eleverna ska uppnå goda resultat.

2022 ÅRS LÖNEREVISION börjar närma sig sitt slut. Vi har som alltid nåtts av en del goda exempel då huvudmännen investerat i skolledares löner men också en del mindre bra där man inte prioriterar skolledares löner.

Vi vet av erfarenhet att de huvudmän som inte prioriterar skolledares löner kommer att få betala en hög alternativkostnad i form av nyrekryteringar, sämre resultat med mera.

Nu när pandemin förhoppningsvis äntligen är över, är det dags att kraftsamla för att tillsammans ta nästa steg i att driva vikten av att skolledare ska ha en lön som matchar det komplexa uppdraget som de har.

Vi börjar med att uppmana er som ännu inte har haft årets lönesamtal att läsa *Du och din lön 2022* samt eventuellt boka in ett rådgivningssamtal med våra chefsrådgivare.

Nyttja den möjlighet som lönesamtalet ger fullt ut! Samma sak gäller er som står i begrepp att söka nytt jobb som skolledare. Hör av er till förbundet för råd och stöd! (Vi granskar ditt nya anställningsavtal också om du vill.)

NÄSTA VIKTIGA STEG är att fortsätta arbetet med att påverka huvudmännen att prioritera professionen skolledare i den kommande budgeten. Skolledare är få till antalet men gör stor skillnad för resultatet i förskola och skola. Vi återkommer med mer information om detta viktiga arbete.

Att räknas som en lönsam skolledare 2022 bör vara detsamma som att vara en skolledare som leder en verksamhet där barn och elever når bästa möjliga resultat i sin utbildning.

Det sista är verkligen lönsamt för hela vårt samhälle!

MARIA ANDRÉN BERGSTRÖM

Förbundsdirektör

TRE SNABBA

► Vårens treupplade kongress håller på att gå i mål. Följ arbetet på vår kongressida!

► Du kan be att få förhandla lön fler gånger under året, när du till exempel har fått fler uppdrag och större ansvar. Men boka gärna ett rådgivningssamtal med våra skickliga förhandlare på radgivning@skolledarna.se innan!

► Glöm inte att kolla med oss det anställningsavtal som du har blivit erbjuden innan du skriver på. Som medlem – boka en granskning med våra förhandlare. Också du som står i begrepp att bli det – boka ett du med!

GE DACKENBERG EN AUGUST!

Om Rastredaktören finge bestämma, skulle Augustpriset i år i fackboks-klassen gå till Celia B Dackenberg för hennes senaste bok *Naturtröjor: Nyponrosor, blåvingar och helyllekofter för barn* (Norstedts). Oavsett om du gillar att sticka eller ej, är det en fullständigt njut-

ning att läsa hennes bok som handlar om så mycket mer än stickning. Säger

August nej, då ska författaren ha pris för sin kultur-gärning även för de övriga stickböckerna, som *Kulturkofter* och *Sagornas stickbok* (där du till exempel hittar ett mönster på Alfons tröja).

STARK UTSTÄLLNING OM FÖRSVUNNEN FAMILJ

Familjen som försvann är en utställning på Forum för levande historia i Stockholm. Familjen är författaren och illustratören Joanna Rubin Drangers och utställningen speglar hennes sökande efter sin familjs gömda historia. Den är baserad på hennes serieroman *Ihågkom oss till Liv*, och visas året ut.

Ikoniska overaller i unisex-modell à la 60-tal. Mönstret "Rand" är formgivet av Wanja Djanaieff och "Blomma" av Almedahls-kollegan Anna-Lena Emdén. FOTO: ÅKE MOQVIST

MÖNSTERKLÄDER

En mönsterglädje av stora mått bjuder Vandalorum i Värnamo på i sommar och höst. Där visas utställningen *Wanja Djanaieff och hennes tjugo-två älsklingsfärger*, en retrospektiv över en av Sveriges främsta textilform-givare. Utställning-en pågår till den 9 oktober.

SOMMARENS SPÄNNANDE LÄSNING

Det verkar som om strömmen av svenska deckare är outtömlig. Ska du välja någon så stanna upp vid *Välkommen till Evigheten* (W&W) av Camilla Grebe. Årets bok hänger

löst ihop med hennes senaste deckare men kan läsas fristående. Grebe har tagit sig an en av genrens klassiker, mysteriet med det slutna rummet, med den äran.

BRA INITIATIV OM PSYKISK OHÄLSA

I spåren av ökad psykisk ohälsa bland unga människor, kommer nu en rad böcker, utbildningar och kurser. I raden finns nu Trygg-Hansas utbildning *För alla unga*. I tre olika

avsnitt får man lära sig mer om hjärnhälsa, om tonårstiden, känslor och psykisk ohälsa och om droger och alkohol. Bakom står också Avicii Arena och Hjärnberikad.

VI FÖRMEDLAR & HYR UT*

Spara pengar genom att anlita oss!

Många av våra skolledare är mellan 65 och 70 år vilket förutom erfarenhet och legitimitet innebär lägre arbetsgivaravgifter (en tredjedel) och noll kronor i tjänstepension. Vi har mängder av referensuppdrag från kommuner och friskolor över hela Sverige.

**efter Skolinspektionens krav, erfarna rektorer/skolledare. Vi har landets största nätverk med Sveriges viktigaste chefer.*

VILL DU VETA MER KONTAKTA:

Jonas Berkling, 0709-20 23 33, www.rektorspoolen.se

RektorsPoolen
SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

På 1990-talet spreds det nya Skolverket över landet. Nu är det dags för ny decentralisering. Landet väntar för verket igen!

Skolverket ut i landet – och sluter cirkeln

Vill du åka till Malmö för att vara höra på när den nya läroplanen presenteras?

Om jag ville!

Det var inte många gånger som en reporter på tidningens bekostnad kunde resa iväg en hel dag till Malmö. Och egentligen utan att behöva skriva om det utan bara lyssna och lära.

Att den där dagen skulle präglade mig fortsatta yrkesliv förstod jag nog inte till en början. Varför redaktionschef Hjelmstedt tyckte att jag passade att bli skolreporter har jag funderat över. Syntes mitt lärararv?

Väl i Malmö möttes jag av fin klubb – Sveriges skoljournalister. Klubben tog Skolöverstyrelsen särskilt väl hand om. Det var inte första gången det gånget varit på information med lunch. Hjärtligheten mellan SÖ-byråkraterna och journalisterna gick inte att missa.

VAD SOM HÄNDE med klubben sedan vet jag inte. Intresset för skoljournalistik dalade de kommande decennierna. Men intresset av skolfrågor hos läsarna fanns, och finns fortfarande, där.

På redaktionen i Kristianstad fick vi många tips om intressanta studiedagar, fina utmärkelser som skolor fått och invigningar av nya daghem och skolor. Mest minns jag en studiedag med en speciallärare som kan ha hetat Pernevi (den bästa av läsekreter kan väl rätta mig!). Hur som helst utbildade han ett gäng något skeptiska lärare om att låta barn få klättra mer i träd

och vända böckerna upp och ned för att de skulle bli bättre på att läsa.

Hur det var med vetenskapliga grunden låter jag vara oskrivet, men intressant var dagen.

SÅ SMÅNINGOM LEDDE mig den där läroplansdagen mig till det nya Skolverket som 1990 tog över efter kolossen SÖ och länsskolnämnderna ute i landet. Skoladministrationen bantades stenhårt. Vi var totalt runt 100 medarbetare på Kungsgatan och spridda runt om i landet.

Nu sluts den skoladministrativa cirkeln igen.

Antalet anställda på Skolverket närmar sig SÖ:s stora tal och inte minst, nu ska verket ut till landet, ut till fåglarna igen.

Stockholmsadressen är utbytt mot en Solnaadress, och de första utlokaliserade kontoren öppnar i höst. Och göra det som många har vittnat om var bra som den kortlivade myndigheten för utveckling, MSU, hade som främsta uppgift – föra dialoger med skolan och dess huvudmän. Tja, varför inte. Det var väl en bra idé även om den dåvarande skolministern inte tyckte särskilt mycket om MSU.

Vi återkommer i höst om det. Till dess önskar jag er en skön och vilsam sommar. Eftersom ni är, och den devisen går inte ur tiden!, Sveriges viktigaste chefer.

KERSTIN WEYLER

Chefredaktör

Skolans öppna armar till de ukrainska skolorna.

Vittnesmålen från Ukraina. Fasansväckande.

SkolLedaren Utges av Sveriges Skolledarförbund

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Kerstin Weyler
kerstin.weyler@skolledarna.se
0709-67 62 01

SVERIGES
SKOLLEDARFÖRBUND

Postadress
Box 3266
103 65 Stockholm

Form och layout
Anders Gustafson
Editor Publishing

Omslagsfoto
Magnus Hartman

ISSN 0037-6515

Annonsbokning
Andrea Åhslund
072-015 06 93
andrea.ahslund@mediakraft.se

Tryck
Lenanders Grafiska

TS-upplaga 2020
7 900

FÖRBUNDSKANSLI
Vasagatan 48

Postadress
Box 3266
103 65 Stockholm

Kontakt
08-567 06 200
info@skolledarna.se
www.skolledarna.se

Ordförande
Matz Nilsson

Förbundsledare
Maria Andrén
Bergström

Utbildningspolitisk chef
Lena Linnerborg

Chefsförhandlare/rådgivare
Jerker Ambjörn
Niklas Bolin Djanaieff
Monika Elowson

Förbundssekreterare
Eva Ahlberg

Arbetsrättsliga frågor
radgivning@skolledarna.se
08-567 06 200

Prenumerationer/medlemsregister
medlemsregistret@skolledarna.se
08-567 06 220

SMART®

alla lärare behöver
bra arbetsverktyg

SMARTBOARD®

Köp 3 för
79 900 kr
26 630 kr/st

Alla funktioner
i skärmen
utan
licenskostnad

Sveriges
mest köpta

Ingår i paketpriset

- Tre st SMART Board iQ interaktiva skärmar
- IQ-modul med alla funktioner i skärmen
- Multitouch på Chromebook, Mac och Windows
- Onlineutbildning
- 5 års garanti med förhandsutbyte

MOBILT STATIV HÖJ- OCH SÄNKBART

29 970 kr/3-pack

Allt samlat på ett ställe

På svenska

GDPR

Alla kampanjer:

*Priser ex moms, frakt, installation och kemikalieskatt.
Erbjudandet gäller så långt lagret räcker, längst tom den 30 juni 2022